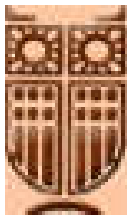

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

**ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

**Β1. ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗΣ
ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ
ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ ΕΤΟΥΣ

2019-2020

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ**

Ημερομηνία υποβολής: 29 Φεβρουαρίου 2020

Ο.Μ.Ε.Α. Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής:

Καθηγ. Δέσποινα Παπαδοπούλου (Πρόεδρος Τμήματος)

Καθηγ. Θεοδοσία Ανθοπούλου

Καθηγ. Χρίστος Παπαθεοδώρου

Αναπλ. Καθηγ. Μαρία Συμεωνάκη (Αντιπρόεδρος Τμήματος)

Αναπλ. Καθηγ. Ελένη Πρόκου

Αναπλ. Καθηγ. Κωνσταντίνος Δημουλάς

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Πολιτική διασφάλισης ποιότητας.....	4
2. Σχεδιασμός και έγκριση των προγραμμάτων σπουδών.....	13
3. Φοιτητοκεντρική μάθηση, διδασκαλία και αξιολόγηση	27
4. Εισαγωγή φοιτητών/τριών, στάδια φοίτησης, αναγνώριση σπουδών και λήψη πτυχίου.....	30
5. Διδακτικό προσωπικό	40
6. Μαθησιακοί πόροι και φοιτητική στήριξη	43
7. Διαχείριση πληροφοριών	44
8. Δημόσια πληροφόρηση	45
9. Συνεχής παρακολούθηση και περιοδική εσωτερική αξιολόγηση των προγραμμάτων σπουδών	48
10. Περιοδική εξωτερική αξιολόγηση των ΠΠΣ.....	51
11. Παράρτημα.....	67

1. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

Κείμενο Πολιτικής Ποιότητας της ακαδημαϊκής μονάδας

Το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών είναι ένα νέο και καινοτόμο Τμήμα που λειτουργεί από το ακαδημαϊκό έτος 2004-2005. Προέρχεται από την κατάτμηση με το Π.Δ. 106/2004 του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, που είχε ιδρυθεί το 1989 με το Π.Δ. 377/89 και λειτούργησε από το ακαδημαϊκό έτος 1990-1991.

Η Κοινωνική Πολιτική, ως γνωστικό αντικείμενο, έχει διεπιστημονικό χαρακτήρα και προϋποθέτει τη σύζευξη θεωρίας και εφαρμογής. Αποσκοπεί στην κατανόηση των κοινωνικών προβλημάτων και στη χάραξη και εφαρμογή πολιτικών και παρεμβάσεων για τη βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας. Η μελέτη της περιλαμβάνει επομένως την κατανόηση και την ανάλυση κοινωνικών φαινομένων και προβλημάτων καθώς και των ασκούμενων πολιτικών στα επιμέρους πεδία της, υπό το πρίσμα διαφορετικών θεωρητικών και μεθοδολογικών προσεγγίσεων. Ο διεπιστημονικός χαρακτήρας του αντικειμένου και η ανάγκη σύζευξης θεωρίας και εφαρμογής καθορίζουν τη φυσιογνωμία, τους σκοπούς και την ακαδημαϊκή αποστολή του Τμήματος.

Σκοπός του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής είναι να εκπαιδεύσει επιστήμονες στη μελέτη και την έρευνα της κοινωνίας και των προβλημάτων της, την κατανομή των πόρων, την κοινωνική αναπαραγωγή, την ανάλυση των θεσμών, των κοινωνικών δομών και του διαχρονικού και συγχρονικού μετασχηματισμού τους με τελικό στόχο τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση της κοινωνικής πολιτικής σε τοπικό, εθνικό, υπερεθνικό και διεθνές επίπεδο. Ειδικότερα, στόχος του Τμήματος είναι να εφοδιάσει τους φοιτητές/τριές του με ειδικευμένες θεωρητικές γνώσεις και εργαλεία ανάλυσης από διάφορες επιστημονικές πειθαρχίες για την κοινωνική θεωρία, την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ιστορία της Ελλάδας και της Ευρώπης, την πολιτική οικονομία, την κοινωνιολογία του αγροτικού και αστικού χώρου, τη γεωγραφία του αγροτικού χώρου, τη δημογραφία και την κρατική ή τη μη οργανωμένη συλλογική παρέμβαση στους τομείς της απασχόλησης, της κοινωνικής ασφάλισης, της

κοινωνικής φροντίδας, των εργασιακών και κοινωνικών σχέσεων, του εισοδήματος, της υγείας, της άμβλυσης των ανισοτήτων, της φτώχειας και της αποστέρησης, του κοινωνικού αποκλεισμού, των κοινωνικών δικαιωμάτων, του φύλου, της εκπαίδευσης, της μετανάστευσης, της οικογένειας, της στέγασης, των κοινωνικών κινήσεων και του περιβάλλοντος.

Σύμφωνα με την περιγραφή της αποστολής του, το Τμήμα, όπως διατυπώνεται στο ιδρυτικό του Προεδρικό Διάταγμα, έχει ως βασικό του σκοπό “τη μελέτη και την ανάλυση των κοινωνικών δομών και τάσεων μετασχηματισμού της κοινωνίας” και “τον προγραμματισμό και εφαρμογή της κοινωνικής πολιτικής σε εθνικό και τοπικό επίπεδο”. Ο σκοπός του Τμήματος συνδυάζει έτσι τη θεωρητική αναζήτηση με την πρακτική εφαρμογή. Το Τμήμα έχει δυναμικό και καινοτόμο χαρακτήρα που του επιτρέπει να ανταποκρίνεται στις συνεχείς θεωρητικές εξελίξεις καθώς και στις επιστημονικές και γνωσιολογικές προϋποθέσεις κατανόησης και ικανοποίησης των αναγκών που ανακύπτουν στη συνεχώς μεταβαλλόμενη ελληνική και ευρωπαϊκή κοινωνία. Αυτό που χαρακτηρίζει έντονα το Τμήμα είναι το άνοιγμά του στην Ευρώπη και τον κόσμο και για τον λόγο αυτό, το πρόγραμμα σπουδών του έχει έντονο συγκριτικό χαρακτήρα με ευρωπαϊκό και διεθνή προσανατολισμό.

Για την εκπαίδευση των φοιτητών/τριών του στις γνωστικές περιοχές που καλύπτει, το Τμήμα αντλεί από ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών επιστημών όπως η Κοινωνιολογία, η Οικονομική Επιστήμη, η Πολιτική Επιστήμη, η Νομική Επιστήμη, η Ιστορία, η Στατιστική, η Δημογραφία, η Κοινωνική Γεωγραφία και η Κοινωνική Ανθρωπολογία. Το Τμήμα έχει, έτσι, έναν έντονα διεπιστημονικό χαρακτήρα που επιτρέπει στους/τις φοιτητές/τριές του να αποκτήσουν μια σφαιρική αντίληψη της κοινωνικής πραγματικότητας και της μεταβολής της, τόσο στο επίπεδο των διεργασιών όσο και στο επίπεδο των αποτελεσμάτων. Η κατανόηση και αποτελεσματική αντιμετώπιση των σύγχρονων σύνθετων κοινωνικών προβλημάτων απαιτεί τη συνδυαστική γνώση θεωρητικών και μεθοδολογικών εργαλείων από διαφορετικές επιστημονικές πειθαρχίες. Οι φοιτητές/τριες του Τμήματος αποκτούν τα κατάλληλα εφόδια ώστε να μπορέσουν να κατανοήσουν κριτικά και να αναλύσουν σύνθετα κοινωνικά προβλήματα ώστε να χαράξουν αποτελεσματικές πολιτικές και παρεμβάσεις για την αντιμετώπισή τους.

Στο πλαίσιο του προπτυχιακού επιπέδου σπουδών, το Τμήμα αποσκοπεί: α) στην απόκτηση από τους/τις φοιτητές/τριες επιστημονικών γνώσεων και την ανάπτυξη κριτικής σκέψης στα αντικείμενα που θεραπεύει, β) στην εισαγωγή των φοιτητών/τριών στις μεθόδους επιστημονικής σκέψης και έρευνας, γ) στην παροχή των απαιτούμενων γνώσεων και δεξιοτήτων για την ένταξη των φοιτητών/τριών στην αγορά εργασίας.

Αυτά επιτυγχάνονται μέσω της διδασκαλίας μαθημάτων, της εποπτείας εργασιών και γενικά του έργου των μελών του Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού (ΔΕΠ), καθώς και μέσω της πρακτικής άσκησης των φοιτητών/τριών σε επιλεγμένους φορείς. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην εκπαίδευση των φοιτητών/τριών του Τμήματος στα θεωρητικά ρεύματα, τις μεθόδους και τεχνικές της κοινωνικής έρευνας, τον σχεδιασμό, τον προγραμματισμό, την εκτέλεση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση προγραμμάτων και μέτρων κοινωνικής πολιτικής καθώς και σε ζητήματα οργάνωσης, διοίκησης και λειτουργίας των κοινωνικών υπηρεσιών εν γένει.

Παράλληλα με τη διδασκαλία, το Τμήμα προάγει την επιστήμη και την έρευνα. Συγκεκριμένα, το Τμήμα: α) συμβάλλει στην παραγωγή νέας γνώσης μέσα από την έρευνα (εμπειρική και θεωρητική) και την επιστημονική μελέτη της κοινωνικής πολιτικής, τόσο ως γνωστικού αντικειμένου, όσο και ως υπαρκτών, εφαρμοζόμενων στην πράξη πολιτικών σε ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο, και β) προάγει τον επιστημονικό διάλογο ως προς τη μελέτη και τις μεθόδους προσέγγισης της κοινωνικής πολιτικής και τον σχολιασμό και την κριτική ανάλυση και αξιολόγηση των ασκούμενων πολιτικών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Αυτά επιτυγχάνονται μέσα από το ερευνητικό έργο, τις επιστημονικές δημοσιεύσεις, τη συμμετοχή σε επιστημονικά συνέδρια και άλλες ανάλογες δραστηριότητες. Στο έργο αυτό είναι καθοριστική η συμβολή των τριών Εργαστηρίων του Τμήματος. Το «Εργαστήριο Σπουδών Φύλου» ιδρύθηκε το 2006 (ΦΕΚ Ίδρυσης Τεύχος Β΄ 926/17-07-2006) και εξυπηρετεί διδακτικές και ερευνητικές ανάγκες στα γνωστικά αντικείμενα του φύλου στην κοινωνική πολιτική και της ανάλυσης των πολιτικών για την ισότητα των φύλων σε διεθνές ευρωπαϊκό, εθνικό και τοπικό επίπεδο. Το «Εργαστήριο Κοινωνικής Πολιτικής» ιδρύθηκε το 2018 (ΦΕΚ Ίδρυσης Τεύχος Β΄ 5917/31-12-2018) και εξυπηρετεί ερευνητικές και διδακτικές

ανάγκες στα επιμέρους πεδία της Κοινωνικής Πολιτικής. Συνιστά μετεξέλιξη του «Κέντρου Κοινωνικής Μορφολογίας και Κοινωνικής Πολιτικής» (ΚΕΚΜΟΚΟΠ), το οποίο ιδρύθηκε το 1990 με απόφαση της Συγκλήτου του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών και λειτούργησε μέχρι την ίδρυση του Εργαστηρίου Κοινωνικής Πολιτικής, έχοντας επιδείξει πλούσιο ερευνητικό και εκδοτικό έργο. Το «Εργαστήριο Κοινωνικής Στατιστικής και Ανάλυσης Δεδομένων» ιδρύθηκε το 2019 (ΦΕΚ Ίδρυσης Τεύχος Β΄ 4532/11.12.2019) και τα αντικείμενα δραστηριότητάς του επικεντρώνονται στην ανάλυση κοινωνικών δεδομένων με μεθόδους που εμπίπτουν στην περιοχή της Υπολογιστικής και της Κοινωνικής Στατιστικής και της Ανάλυσης Δεδομένων και αφορούν στα επιμέρους πεδία εφαρμογής της Κοινωνικής Πολιτικής. Συνιστά μετεξέλιξη του «Εργαστηρίου Πληροφορικής», το οποίο ιδρύθηκε το 2008 με συγχρηματοδότηση από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων: Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης ΕΠΕΑΕΚ και την Ευρωπαϊκή Ένωση: Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης στο πλαίσιο του Προγράμματος Αναμόρφωσης Προπτυχιακών Σπουδών.

Η έρευνα στο Τμήμα τροφοδοτείται σε μεγάλο βαθμό από τις διδακτικές ανάγκες και με τη σειρά της τροφοδοτεί τη διδασκαλία και τις ευρύτερες εκπαιδευτικές δραστηριότητες του Τμήματος με τα ευρήματα και τα πορίσματά της.

Το πτυχίο του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής παρέχει μεγάλο φάσμα επαγγελματικών δυνατοτήτων στους/στις κατόχους του και τους/τις εξοπλίζει με τις κατάλληλες γνώσεις και δεξιότητες για την αποτελεσματική στελέχωση δημόσιων, ιδιωτικών και κοινωνικών φορέων που ασχολούνται με την ανάλυση, τον σχεδιασμό και άσκηση κοινωνικής πολιτικής. Χάρη στο ευρύ υπόβαθρο που προσφέρεται, που τους/τις εξοικειώνει με εργαλεία ανάλυσης από διαφορετικές επιστημονικές πειθαρχίες, οι πτυχιούχοι του Τμήματος μπορούν να απασχοληθούν σε πολλούς κλάδους του δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα, όπως στην κεντρική, περιφερειακή και τοπική διοίκηση και στους οργανισμούς του δημοσίου καθώς και σε ιδιωτικές, κοινωνικές και μη κερδοσκοπικές επιχειρήσεις και οργανισμούς. Έχουν δικαίωμα συμμετοχής στις εξετάσεις Α.Σ.Ε.Π. α) για το δημόσιο, β) για να προσληφθούν ως καθηγητές/τριες στη δημόσια εκπαίδευση (κάτω από τον κωδικό Π.Ε. 78 Κοινωνικές Επιστήμες). Επίσης, έχουν το δικαίωμα συμμετοχής στις εξετάσεις της Εθνικής

Σχολής Δημόσιας Διοίκησης, στην οποία παρέχεται εκπαίδευση στην κατεύθυνση της Κοινωνικής Διοίκησης. Οι επαγγελματικές προοπτικές των πτυχιούχων του Τμήματος ενισχύονται περισσότερο μέσα από τη διευρυμένη κλίμακα επιλογής προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών για εμβάθυνση σε ειδικότερα πεδία της Κοινωνικής Πολιτικής και γενικότερα των κοινωνικών επιστημών. Επίσης, το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής προσφέρει από το ακαδημαϊκό έτος 2018-2019 νέο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) με τίτλο «Ανάλυση και Εφαρμογή Κοινωνικής Πολιτικής», ενώ από το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008 έως και το ακαδημαϊκό έτος 2017-2018 προσέφερε ΠΜΣ με τίτλο «Μεθοδολογία και Εφαρμογές στην Κοινωνική Πολιτική».

Ειδικότερα, οι πτυχιούχοι του Τμήματος μπορούν να απασχοληθούν: α) σε δημόσια ή ιδιωτικά ερευνητικά κέντρα, β) σε ινστιτούτα των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης, γ) σε οργανισμούς και γραφεία συμβούλων και μελετών, δ) σε Δημόσιες Υπηρεσίες και Οργανισμούς Κοινής Ωφέλειας, ε) σε Διοικητικές Περιφέρειες, Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, στ) σε Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου ή Ιδιωτικού Δικαίου, ζ) σε Ευρωπαϊκούς και Διεθνείς Οργανισμούς, η) σε Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) και σε φορείς της κοινωνίας των πολιτών με αντικείμενο την ανάλυση και αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων ή με αρμοδιότητες σε θέματα κοινωνικής προστασίας και παρέμβασης, θ) σε ιδιωτικούς φορείς που ασχολούνται με την εκπόνηση, εφαρμογή, παρακολούθηση και αξιολόγηση προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής, κοινωνικού σχεδιασμού και κοινωνικής ανάπτυξης, ι) στα τμήματα ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού (πολιτικές προσωπικού, εργασιακές σχέσεις, επαγγελματική κατάρτιση, υγιεινή και ασφάλεια, κοινωνική ασφάλιση κ.λπ.) δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, κ) στην εκπαίδευση, δημόσια και ιδιωτική, λ) σε ιδιωτικούς ή μη κερδοσκοπικούς φορείς παροχής υπηρεσιών υγείας, μ) σε προγράμματα εταιρικής κοινωνικής ευθύνης ιδιωτικών επιχειρήσεων.

Όσον αφορά στα μαθησιακά αποτελέσματα και τα επιδιωκόμενα προσόντα σύμφωνα με το Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων Ανώτατης Εκπαίδευσης, οι απόφοιτοι/ες του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής με την επιτυχή ολοκλήρωση του παρόντος Προγράμματος Σπουδών:

Γνωρίζουν επαρκώς:

- Τις θεωρίες, το εύρος και τις μεθόδους άσκησης της κοινωνικής πολιτικής όπως αυτές αποτυπώνονται στη διεθνή και εθνική ακαδημαϊκή βιβλιογραφία.
- Τις κύριες αντιλήψεις, τους θεσμούς, τις μεθόδους και τις πρακτικές που ακολουθούνται συνολικά αλλά και στα επιμέρους πεδία άσκησης της κοινωνικής πολιτικής (υγεία, κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση, κατοικία, φροντίδα / πρόνοια, κοινωνικά δικαιώματα, ανισότητα, φτώχεια, κοινωνική ενσωμάτωση / κοινωνικός αποκλεισμός, κοινωνικός δεσμός και ταυτότητες, απασχόληση, εργασία, διακρίσεις, οικογένεια, ηλικία, μεταναστευτικοί και προσφυγικοί πληθυσμοί, βιοπολιτική, διεθνής κοινωνική πολιτική, προστασία του περιβάλλοντος).
- Τα παραπάνω πεδία της Κοινωνικής Πολιτικής μέσα από την οριζόντια διάσταση του φύλου.
- Τα παραπάνω πεδία της Κοινωνικής Πολιτικής μέσα από την οριζόντια διάσταση του χώρου και της εδαφικής συνοχής.
- Την προέλευση, την ανάπτυξη και τις παρεμβάσεις των θεσμών κοινωνικής πολιτικής στην Ελλάδα, την Ευρώπη και το διεθνές περιβάλλον.
- Τις τοπικές, εθνικές και υπερεθνικές διαστάσεις της κοινωνικής πολιτικής συμπεριλαμβανομένων του ρόλου των κοινοτήτων και των θεσμικών οργάνων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, του Εθνικού Κράτους, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και άλλων υπερεθνικών και διεθνών οργανισμών.
- Τις σημαντικότερες πηγές άντλησης δεδομένων και πληροφοριών για την ανάλυση και αξιολόγηση της κοινωνικής πολιτικής και τις κύριες ερευνητικές μεθόδους που χρησιμοποιούνται για τη συλλογή και την επεξεργασία ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων, και την εκπόνηση επιστημονικών ερευνών στο ευρύτερο πεδίο αλλά και στα επιμέρους πεδία της κοινωνικής πολιτικής.

Διακρίνουν με ευχέρεια:

- Τη διεπιστημονικότητα στην προσέγγιση των ευρύτερων θεμάτων που εντάσσονται στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής.

- Τις διαφορετικές αντιλήψεις και απόψεις αναφορικά με τα κοινωνικά προβλήματα και τους προτεινόμενους τρόπους αντιμετώπισής τους.
- Την καταγραφή των προβλημάτων που συνδέονται με θέματα διακρίσεων σε όλες τις ευπαθείς ομάδες (μετανάστες, άτομα με ιδιαίτερο σεξουαλικό προσανατολισμό, ΑμΕΑ κ.λπ.) και στις γυναίκες.
- Τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και τις διαφορετικές επιδράσεις των παρεμβάσεων της κοινωνικής πολιτικής στις διαφορετικές κοινωνικές, πολιτισμικές, θρησκευτικές, εθνοτικές και, γενικότερα, ευπαθείς ομάδες.
- Τα προβλήματα και τις πολιτικές σε χωρικό επίπεδο στην τοπική, περιφερειακή και εθνική κλίμακα.
- Πώς οι διαφορετικές κοινωνικές ομάδες και τα άτομα αποκρίνονται στις πολιτικές και πώς αντιπαρατίθενται για την κοινωνική πολιτική.
- Τις αξίες και τις αρχές που διακατέχουν τις διαφορετικές μεθόδους άσκησης της κοινωνικής πολιτικής.

Επίσης, όσοι/ες ολοκληρώνουν επιτυχώς το Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών (ΠΠΣ) του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής μπορούν:

- Να κατανοούν και χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τις καθιερωμένες θεωρίες και έννοιες της Κοινωνικής Πολιτικής και των άλλων κοινωνικών επιστημών για να αναλύουν πώς οι κοινωνικές ανάγκες, τα κοινωνικά προβλήματα, οι κοινωνικές μεταβολές και οι πολιτικές αντιμετώπισής τους διαμορφώνονται και γίνονται κατανοητές στο εθνικό και το διεθνές περιβάλλον.
- Να αναζητούν, χρησιμοποιούν και αξιολογούν ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα που απορρέουν από τις κοινωνικές έρευνες και άλλες ερευνητικές δημοσιεύσεις.
- Να αναλαμβάνουν από μόνοι τους ή σε συνεργασία με άλλους τη διερεύνηση κοινωνικών θεμάτων και προβλημάτων. Σ' αυτά περιλαμβάνονται οι δεξιότητες προσδιορισμού του προβλήματος, συλλογής, αποθήκευσης και χειρισμού των στοιχείων (συμπεριλαμβανομένων των δευτερογενών στοιχείων, άλλων πληροφοριών και της χρήσης αρχειακών πηγών), καθώς και οι δεξιότητες

διαμόρφωσης συνεκτικών και τεκμηριωμένων απόψεων και παρουσίασης σαφών συμπερασμάτων και προτάσεων.

- Να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες, να θέτουν προτεραιότητες και να επιλύουν κοινωνικά προβλήματα, μέσω μεθοδικής και οργανωμένης προσέγγισης.
- Να αξιοποιούν αποτελεσματικά τις σύγχρονες τεχνικές και λογισμικό που χρησιμοποιούνται στην ποσοτική και ποιοτική έρευνα των κοινωνικών προβλημάτων και αναγκών.

Η φοίτηση στο Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής υποστηρίζεται από τις Υπηρεσίες του Παντείου Πανεπιστημίου, μεταξύ των οποίων είναι η Βιβλιοθήκη, η Φοιτητική Μέριμνα και το Γραφείο Σταδιοδρομίας – Διασύνδεσης. Επιπλέον, το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής διαθέτει βιβλιοθήκη στο Εργαστήριο Σπουδών Φύλου και αναγνωστήριο στο Εργαστήριο Κοινωνικής Πολιτικής. Επίσης, το Εργαστήριο Κοινωνικής Στατιστικής και Ανάλυσης Δεδομένων εξυπηρετεί ερευνητικές και διδακτικές ανάγκες του Τμήματος.

Για τη διασφάλιση της ποιότητας του παρεχόμενου έργου του, το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής διεξάγει τις προβλεπόμενες από τη σχετική νομοθεσία διαδικασίες εσωτερικής αξιολόγησής του, σε άμεση συνεργασία της ΟΜΕΑ του με την ΜΟΔΙΠ του Παντείου και κατ' επέκταση την ΑΔΙΠ (βλ. στο Β8, *Αποτελέσματα εσωτερικής αξιολόγησης του ΠΠΣ από την ΜΟΔΙΠ*, δηλαδή, το πρακτικό της ΜΟΔΙΠ του Παντείου). Σε γενικές γραμμές, η πολιτική ποιότητας του Τμήματος συσχετίζεται άμεσα με τη στρατηγική για τη διασφάλιση ποιότητας του Παντείου Πανεπιστημίου. Όπως καταδείχθηκε προηγουμένως, βασικοί άξονες της πολιτικής ποιότητας αποτελούν η παροχή υψηλού επιπέδου γνώσεων προς τους φοιτητές/τριές μας, η ανάπτυξη της έρευνας μέσα από τη λειτουργία των Εργαστηρίων του Τμήματος με την ενεργή συμμετοχή των φοιτητών/τριών του Τμήματος, η διεθνοποίηση και η εξωστρέφεια του Τμήματος μέσω της ανάπτυξης διεθνών συνεργειών και πρωτοκόλλων συνεργασίας με φορείς της κοινωνίας για την ένταξη των αποφοίτων μας στην αγορά εργασίας (βλ. πληροφορίες για τις συμφωνίες Erasmus+ και την Πρακτική Άσκηση στην ενότητα 4).

Θα πρέπει, βέβαια, να επισημανθεί ότι η ποιότητα του ακαδημαϊκού έργου διασφαλίζεται στο μέγιστο δυνατό βαθμό μέσα από τις παραδοσιακές διαδικασίες

εσωτερικής αξιολόγησης, δηλαδή αξιολόγησης του επιστημονικού έργου από ομότιμους ειδικούς σε ένα γνωστικό αντικείμενο (*peer review*), οι οποίες αποκρυσταλλώνονται στις διαδικασίες εξέλιξης των μελών ΔΕΠ. Η ποιότητα και η ποσότητα του ερευνητικού έργου των μελών ΔΕΠ αποτυπώνεται και στα Βιογραφικά τους Σημειώματα, τα οποία είναι αναρτημένα στην ιστοσελίδα του Τμήματος (<http://socialpolicy.panteion.gr/>).

Τρόποι επικοινωνίας της Πολιτικής Ποιότητας

Το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής επιδιώκει να αναπτύξει έναν ευρύτερο κοινωνικό ρόλο, μέσω της ανάπτυξης ενός κριτικού επιστημονικού λόγου για την τρέχουσα κοινωνική πολιτική και τη δημοσιοποίησή του στην κοινωνία και τους φορείς άσκησης κοινωνικής πολιτικής, καθώς και μέσω της συμβολής του στη διαμόρφωση, τον σχεδιασμό και την αξιολόγηση των δημόσιων πολιτικών και πρακτικών που άπτονται των αντικειμένων του. Για την εκπλήρωση αυτού του ρόλου, το Τμήμα αναπτύσσει συγκεκριμένες δραστηριότητες που συστηματοποιούν και προβάλλουν το έργο του. Σε αυτές περιλαμβάνονται: α) η οργάνωση επιστημονικών συναντήσεων, ημερίδων, συνεδρίων και συμποσίων με εθνικό και διεθνή χαρακτήρα πάνω σε επίκαιρα θέματα που άπτονται της κοινωνικής πολιτικής, β) η καλλιέργεια σχέσεων με αντίστοιχα τμήματα, ινστιτούτα και ερευνητικά κέντρα με στόχο την προώθηση ποικίλων επιστημονικών δράσεων, ανταλλαγών κ.λπ. σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, γ) η ευρεία χρήση και αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών για την προβολή του, αλλά και την υιοθέτηση νέων μορφών για την επίτευξη των στόχων του, δ) η ανάπτυξη σχέσεων με φορείς άσκησης κοινωνικής πολιτικής.

Προγραμματισμός στόχων και δράσεων

Σε γενικές γραμμές, το ΠΠΣ αναβαθμίζεται και εμπλουτίζεται ετησίως κατόπιν συστηματικής εργασίας της Επιτροπής Προπτυχιακών Σπουδών και εισηγήσεων της τελευταίας στη Συνέλευση του Τμήματος. Το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής βρίσκεται σε διαρκή αναζήτηση τρόπων βελτίωσης του παραγόμενου έργου του μέσα από τις δράσεις που προαναφέρθηκαν και αφορούν στη προαγωγή των δύο αλληλένδετων και αδιαχώριστων λειτουργιών του Πανεπιστημίου, που είναι η διδασκαλία και η

έρευνα. Από την ακαδημαϊκή χρονιά 2017-2018 ξεκίνησε να λειτουργεί το νέο ΠΠΣ, χαρακτηριστικά του οποίου αποτυπώνονται στην ενότητα που ακολουθεί.

2. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Η ακαδημαϊκή φυσιогνωμία (ιστορία, επιστημονικό πεδίο, σκοπός, διδακτικό προσωπικό, προοπτικές) και ο προσανατολισμός του ΠΠΣ (εκπαιδευτικός, επιστημονικός, επαγγελματικός) ελήφθησαν υπόψη από την ακαδημαϊκή μονάδα κατά τη φάση του σχεδιασμού.

Το συγκεκριμένο σημείο αναφοράς καλύπτεται από όσα αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα.

Θα πρέπει στο σημείο αυτό να επισημανθεί ότι μετά από πολύχρονο διάλογο και εντατικές διαβουλεύσεις των μελών ΔΕΠ, το ΠΠΣ του Τμήματος αναδιαρθρώθηκε πλήρως, προκειμένου αυτό να ανταποκρίνεται στη δυναμική των αλλαγών που συντελούνται στο πεδίο της Κοινωνικής Πολιτικής διεθνώς. Αφού συνεκτιμήθηκαν οι επισημάνσεις της Έκθεσης Εξωτερικής Αξιολόγησης του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής – 2014 (βλ. Β8), οι αλλαγές που συντελούνται στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης, οι ανάγκες των φοιτητών/τριών και οι προοπτικές απασχόλησής τους στην ελληνική αλλά και τη διεθνή αγορά εργασίας, το νέο ΠΠΣ υιοθέτησε τη φιλοσοφία της ενίσχυσης της αυτενέργειας των φοιτητών/τριών, μειώνοντας παράλληλα των αριθμό των υποχρεωτικών αλλά και απαιτούμενων μαθημάτων για τη λήψη πτυχίου. Επιπλέον, οι ECTS των μαθημάτων στο νέο ΠΠΣ διαφοροποιούνται ανάλογα με το φόρτο εργασίας που αναλαμβάνουν οι φοιτητές/τριες.

Το νέο ΠΠΣ άρχισε να εφαρμόζεται σταδιακά για τους/τις πρωτοετείς φοιτητές/τριες του ακαδημαϊκού έτους 2017-18 και η πλήρης ανάπτυξή του θα ολοκληρωθεί το ακαδημαϊκό έτος 2020-21. Μέχρι τότε, για τους/τις φοιτητές/τριες παλαιότερων ετών εφαρμόζεται το παλαιό ΠΠΣ προκειμένου να διασφαλιστεί η ομαλή μετάβαση του Τμήματος στο νέο ΠΠΣ. Με το νέο ΠΠΣ:

- Ο αριθμός των μαθημάτων που πρέπει να ολοκληρώσουν επιτυχώς οι φοιτητές/τριες για τη λήψη πτυχίου μειώθηκαν από 48-50 που ήταν στο παλαιό ΠΠΣ σε 36.
- Τα υποχρεωτικά μαθήματα μειώθηκαν από 26 σε 17.
- Οι ECTS των προσφερόμενων μαθημάτων διαφοροποιούνται πλέον σημαντικά ανάλογα με το φόρτο εργασίας που αναλαμβάνουν οι φοιτητές/τριες: Τα υποχρεωτικά μαθήματα και τα μαθήματα επιλογής διασφαλίζουν 6 ECTS, τα σεμινάρια 12 ECTS και η Πτυχιακή Εργασία 18 ECTS. Έτσι, από το ακαδημαϊκό έτος 2017-2018 και στο εξής, οι φοιτητές/τριες αποφοιτούν αφού συγκεντρώσουν 240 ακαδημαϊκές μονάδες του συστήματος ECTS από τις οποίες οι εκατό δύο (102) αντιστοιχούν στα δεκαεπτά (17) υποχρεωτικά μαθήματα (ΥΠ), οι ενενήντα (90) σε δεκαπέντε (15) μαθήματα επιλογής (ΕΠ) και οι σαράντα- οκτώ (48) σε τέσσερα (4) σεμινάρια (ΣΕΜ).
- Ενισχύονται σημαντικά οι απαιτήσεις αυτενέργειας των φοιτητών/τριών. Προκειμένου να ολοκληρώσουν τις Σπουδές τους και να λάβουν Πτυχίο, οι φοιτητές/τριες θα πρέπει να έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς τέσσερα (4) Σεμινάρια στο πλαίσιο των οποίων υποχρεούνται να παρουσιάσουν προφορικά ένα συναφές με το περιεχόμενό του θέμα και να παραδώσουν μία εργασία απαλλακτικού χαρακτήρα.
- Προστέθηκαν μαθήματα που δεν καλύπτονται από τα Μέλη ΔΕΠ του Τμήματος με τη θεσμοθέτηση της δυνατότητας επιλογής μέχρι και 8 ΜΕΤ από τους/τις φοιτητές/τριες του Τμήματος αλλά και την ενσωμάτωση μαθημάτων αναφορικά με την Κοινωνική Εργασία που διδάσκονται από προσκεκλημένους/ες καθηγητές/τριες.
- Τέλος, ενισχύθηκε η βαρύτητα των μαθημάτων που εστιάζουν σε ειδικά αντικείμενα της Κοινωνικής Πολιτικής με την αξιοποίηση του θεσμού των Μετα-διδακτόρων και των Διδασκόντων ΕΣΠΑ.

Αναφέρετε τη στρατηγική του ΠΠΣ και πώς αυτή συνδέεται με τη στρατηγική του Ιδρύματος

Το ΠΠΣ του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής περιλαμβάνεται στον Οδηγό Σπουδών για το ακαδημαϊκό έτος 2019-2020 (βλ. Β3). Στη διαμόρφωση του νέου ΠΠΣ ελήφθησαν υπόψη, όπως προαναφέρθηκε, τόσο η Έκθεση Εξωτερικής Αξιολόγησης

του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής – 2014 (βλ. Β8) όσο και η επί πολλών ετών εργασία για την αναμόρφωση του ΠΠΣ από την πλευρά της Επιτροπής Προπτυχιακών Σπουδών, σε άμεση επαφή με τις απόψεις των μελών ΔΕΠ κατά τη διάρκεια Συνελεύσεων του Τμήματος. Στο επίκεντρο της αναμόρφωσης του ΠΠΣ τέθηκαν οι εξελίξεις στις σχετικές πειθαρχίες. Επίσης, η αναμόρφωση του ΠΠΣ συνδέθηκε και με τη γενικότερη στρατηγική του Παντείου Πανεπιστημίου προς την κατεύθυνση της διεθνοποίησης και εξωστρέφειάς του, π.χ. περισσότερο ορθολογική χρήση του ECTS, σε άμεση σχέση με την προώθηση των δράσεων Erasmus+, αύξηση της αυτενέργειας των φοιτητών/τριών, επικοινωνία με ενδιαφερόμενους φορείς δράσης εντός και εκτός της ακαδημαϊκής κοινότητας κ.λπ. (για περισσότερες πληροφορίες, βλ. ιστοσελίδα του Παντείου Πανεπιστημίου: <http://www.panteion.gr/index.php/el/>).

Με ποιο τρόπο ζητήθηκε η γνώμη αποφοίτων, συναφών επιστημονικών οργανώσεων και εργοδοτών που δραστηριοποιούνται σε σχετικούς κλάδους, αναφορικά με το βαθμό επίτευξης των μαθησιακών αποτελεσμάτων

Αναφορικά με τη ζήτηση στην αγορά εργασίας των αποκτώμενων προσόντων, οι απόφοιτοι/ες του ΠΠΣ του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής διαθέτουν τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες που διασφαλίζουν ότι μπορούν να απασχοληθούν επαγγελματικά, τόσο ως ελεύθεροι/ες επαγγελματίες, όσο και ως μισθωτοί/ές με οποιαδήποτε σχέση εργασίας ως εξής:

- Ως επιστημονικά ή/και διοικητικά στελέχη σε φορείς του δημοσίου και ευρύτερου δημοσίου τομέα (όπως υπουργεία, περιφερειακή και τοπική αυτοδιοίκηση, ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ, Ανεξάρτητες Αρχές, κλπ.) με αντικείμενο την αποτύπωση και αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων, την προαγωγή της κοινωνικής ευημερίας και την εποπτεία, σχεδιασμό, υλοποίηση και αξιολόγηση πολιτικών και παρεμβάσεις στο ευρύτερο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής όπως στους τομείς υγείας, κοινωνικής ασφάλισης, πρόνοιας, απασχόλησης, εκπαίδευσης - κατάρτισης και διά βίου μάθησης, αντιμετώπισης φτώχειας και αποστέρησης, μεταναστευτικής πολιτικής, αντεγκληματικής πολιτικής, αντιμετώπισης της έμφυλης βίας, σωφρονιστικής, κοινωνικής

εργασίας, περιβαλλοντικής πολιτικής, συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού, απεξάρτησης, ψυχικής υγείας, προστασίας και επανένταξης ευπαθών κοινωνικά ομάδων, διαχείρισης προσφύγων κλπ.).

- Ως επιστημονικά ή/και διοικητικά στελέχη σε φορείς του ιδιωτικού κερδοσκοπικού τομέα, που εστιάζουν στην αποτύπωση και αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων ή που εποπτεύουν, σχεδιάζουν, υλοποιούν και αξιολογούν κοινωνική πολιτική σε τομείς όπως υγεία, κοινωνική ασφάλιση, πρόνοια, απασχόληση, εκπαίδευση - κατάρτιση και διά βίου μάθηση, φτώχεια και αποστέρηση, πολιτικές ισότητας, μεταναστευτική πολιτική, αντεγκληματική πολιτική, σωφρονιστική, κοινωνική εργασία, περιβαλλοντική πολιτική, συμβουλευτική και επαγγελματικός προσανατολισμός, απεξάρτηση, ψυχική υγεία, προστασία και επανένταξη ευπαθών κοινωνικά ομάδων κλπ.).
- Ως επιστημονικά ή/και διοικητικά στελέχη σε προγράμματα εταιρικής κοινωνικής ευθύνης σε επιχειρήσεις του ιδιωτικού κερδοσκοπικού φορέα.
- Ως επιστημονικά ή/και διοικητικά στελέχη σε φορείς του τρίτου τομέα της οικονομίας (ΜΚΟ, κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία, συνεταιρισμοί, σωματεία και συνδικάτα όλων των βαθμίδων κλπ.) που εστιάζουν στην αποτύπωση και αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων ή που εποπτεύουν, σχεδιάζουν, υλοποιούν και αξιολογούν κοινωνική πολιτική σε τομείς όπως υγεία, κοινωνική ασφάλιση, πρόνοια, απασχόληση, διακρίσεις λόγω φύλου, εκπαίδευση - κατάρτιση και διά βίου μάθηση, συμβουλευτική και επαγγελματικός προσανατολισμός, μεταναστευτική πολιτική, αντεγκληματική πολιτική, σωφρονιστική, κοινωνική εργασία, περιβαλλοντική πολιτική, συμβουλευτική, απεξάρτηση, ψυχική υγεία, προστασία και επανένταξη ευπαθών κοινωνικά ομάδων κλπ.).
- Ως ερευνητές/τριες σε δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς σε υπερεθνικό (ΕΕ και διεθνείς οργανισμούς), εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, ειδικευμένοι/ες στον σχεδιασμό, τη διεξαγωγή και την ανάλυση εμπειρικών ερευνών και την υλοποίηση κοινωνικών προγραμμάτων, που χρηματοδοτούνται από εθνικούς ή/και ευρωπαϊκούς πόρους.

- Ως εκπαιδευτικοί στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, δημόσια και ιδιωτική, για τη διδασκαλία μαθημάτων σχετικών με το αντικείμενο της επιστήμης τους στους κλάδους Π.Ε. 78 Κοινωνικές Επιστήμες. Επίσης μπορούν να συμμετάσχουν στις εξετάσεις της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης προκειμένου να εργαστούν ως στελέχη Κοινωνικής Διοίκησης στο Δημόσιο.
- Ως μέλη ΔΕΠ στην τριτοβάθμια εκπαίδευση σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από τη σχετική νομοθεσία.

Οι επαγγελματικές προοπτικές των πτυχιούχων του Τμήματος ενισχύονται περισσότερο μέσα από τη διευρυμένη κλίμακα επιλογής Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών για εμβάθυνση σε ειδικότερα πεδία της Κοινωνικής Πολιτικής και γενικότερα των Κοινωνικών Επιστημών. Το ίδιο το Τμήμα προσφέρει Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) και δίνει τη δυνατότητα εκπόνησης διδακτορικών διατριβών.

Τον Σεπτέμβριο του 2014, οι πρωτοετείς φοιτητές είχαν συμπληρώσει κατά την εγγραφή τους, ένα ειδικά σχεδιασμένο ερωτηματολόγιο με σκοπό τη διερεύνηση του ενδιαφέροντός τους για το αντικείμενο της Κοινωνικής Πολιτικής, τις προσδοκίες τους από το Τμήμα και τις σπουδές τους γενικότερα, καθώς και τις προσδοκίες τους από την αγορά εργασίας. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης έρευνας (<http://www.koinpolpanteion.gr/pdf/pps%20ekthesi%20new%20students%202014.pdf>), η πλειονότητα των φοιτητών/τριών δήλωσαν ότι το Τμήμα ήταν ανάμεσα στις πέντε πρώτες προτιμήσεις τους (71,6%), με τους/τις περισσότερους/ες να δηλώνουν ότι ήταν η δεύτερη επιλογή τους (21,2%). Επίσης υποστήριξαν ότι γνωρίζουν το αντικείμενο της Κοινωνικής Πολιτικής (70,2%) και το βρίσκουν ιδιαίτερα ενδιαφέρον (85,1%).

Επίσης, οι πτυχιούχοι του Τμήματος, το 2014 και πριν από την ορκωμοσία τους, συμπλήρωσαν ένα ειδικά σχεδιασμένο ερωτηματολόγιο με το οποίο διερευνήθηκε η ικανοποίησή τους από τις σπουδές τους στο Τμήμα, η άποψή τους για το περιεχόμενο των σπουδών τους, καθώς και η εκτίμησή τους για τη συμβολή του στην επαγγελματική τους σταδιοδρομία.

Κατά τη διάρκεια των σπουδών τους, οι φοιτητές/τριες μπορούν να απευθυνθούν στο γραφείο διασύνδεσης του Πανεπιστημίου το οποίο τους προσφέρει πληροφορίες για προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, υπηρεσίες διασύνδεσης με την αγορά εργασίας, και συμβουλευτική υποστήριξη κατά τη διαδικασία μετάβασής τους στην αγορά εργασίας.

Σημαντικός αριθμός φοιτητών/τριών συμμετέχει στην Πρακτική Άσκηση μέσω της οποίας αποκτούν εργασιακές εμπειρίες και διευκολύνονται έτσι στην ομαλότερη μετάβασή τους στην αγορά εργασίας. Επίσης, το Τμήμα παρέχει στους/στις φοιτητές/τριές του τη δυνατότητα απόκτησης οριζόντιων δεξιοτήτων με την εκμάθηση προγραμμάτων Πληροφορικής που προσφέρει το Εργαστήριο Κοινωνικής Στατιστικής και Ανάλυσης Δεδομένων του Τμήματος καθώς και τη δυνατότητα εκμάθησης ξένων γλωσσών με δωρεάν συμμετοχή στα προγράμματα του Παντείου Πανεπιστημίου. Ακόμη, στην ενίσχυση των ικανοτήτων των φοιτητών/τριών συμβάλλει το γεγονός ότι στο παρόν ΠΠΣ του Τμήματος είναι ιδιαίτερα ενισχυμένο το βάρος που αποδίδεται στα μαθήματα αυτενέργειας μέσω των οποίων ενδυναμώνονται τόσο οι ακαδημαϊκές γνώσεις όσο και η απόκτηση δεξιοτήτων (δεξιότητες που αφορούν τόσο το περιεχόμενο της γνώσης που προσεγγίζουν αλλά και κοινωνικές δεξιότητες).

Τέλος ο Τμήμα συνεργάζεται πολύ στενά με τον σύλλογο αποφοίτων Κοινωνικής Πολιτικής (<http://sekp.gr/>) και ενθαρρύνει τους/τις πτυχιούχους να γίνουν μέλη του ώστε να διευκολύνεται η ομαλή τους μετάβαση στον επαγγελματικό στίβο. Εδώ, θα μπορούσε να προβλεφθεί η σύσταση ενός συμβουλευτικού συμβουλίου στο οποίο να συμμετέχουν εκπρόσωποι των φορέων που εκπροσωπούν τους χώρους όπου κατά τεκμήριο απασχολούνται οι απόφοιτοι/ες και το οποίο να συνεδριάζει μία φορά το χρόνο και να εκφράζει τις απόψεις του αναφορικά με τις ανάγκες τους σε στελέχη κοινωνικής πολιτικής. Εναλλακτικά, αντί για συνεδρίαση θα μπορούσε να στέλνεται ένα σύντομο ερωτηματολόγιο με το οποίο θα ζητά το Τμήμα τις απόψεις τους για τα στελέχη κοινωνικής πολιτικής. Αυτοί οι φορείς θα μπορούσαν να είναι οι εξής: ΚΕΔΕ, ΟΑΕΔ, ΟΚΑΝΑ, ΚΕΘΕΑ, ΕΟΠΥΥ, Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, ΓΣΕΕ, ΙΚΑ, ΟΑΕΕ, Σώμα Συνήγορος Πολίτη, κ.ά. Το ίδιο θα μπορούσε να γίνει και με τους φορείς όπου

συμμετέχουν με πρακτική άσκηση οι φοιτητές/τριές του Τμήματος, ανεξάρτητα από το τι κάνει συνολικά το Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Παράδειγμα πρώτης αποτίμησης επαγγελματικής απορρόφησης των αποφοίτων του Τμήματος στην αγορά εργασίας

Παρά το γεγονός ότι τα γραφεία διασύνδεσης των πανεπιστημίων δεν καταγράφουν συστηματικά την επαγγελματική απορρόφηση των αποφοίτων, από τις σπάνιες έρευνες που έχουν εκπονηθεί σ' αυτό το πεδίο απορρέει μία πολύ θετική εικόνα για τις προοπτικές επαγγελματικής απορρόφησης των αποφοίτων του ΠΠΣ του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής συγκριτικά με τους αποφοίτους άλλων ΠΠΣ σε παρεμφερή επιστημονικά πεδία και δεδομένης της δυσμενούς οικονομικής συγκυρίας. Οι απόφοιτοι του Τμήματος απασχολούνται τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα σε ευρύ φάσμα αντικειμένων. Σύμφωνα με την έρευνα για την απορρόφηση των πτυχιούχων Πανεπιστημίου που επιμελήθηκε η καθηγήτρια του Τμήματος Καραμεσίνη Μαρία, το 26,9% ήταν πολύ ευχαριστημένοι/ες από τις σπουδές τους και το 44,8 ευχαριστημένοι/ες ενώ πολύ δυσαρεστημένοι ήταν μόλις το 1,7%. Επίσης, το 78% των αποφοίτων εργαζόταν (57,2% στον ιδιωτικό τομέα και 42,8% στο δημόσιο) κατά τη στιγμή της έρευνας, ενώ ήταν άνεργοι το 12,9%. Το 77,1% των απασχολούμενων αποφοίτων ήταν σε σταθερή απασχόληση και το 22,9% σε επισφαλείς θέσεις εργασίας, το 66,3% ήταν ικανοποιημένοι από την εργασία τους και δυσκολίες στην ανεύρεση της πρώτης εργασίας αντιμετώπισε μόλις το 2,7%, αν και για το 43,5% των εργαζομένων η εργασία δεν αντιστοιχούσε στο αντικείμενο των σπουδών τους σύμφωνα με τους/τις ίδιους/ες (Βλ. Καραμεσίνη Μ., 2008. *Η Απορρόφηση των Πτυχιούχων Πανεπιστημίου στην Αγορά Εργασίας*, Αθήνα, Διόνικος).

Για να καλυφθεί η απουσία συστηματικών ερευνών για την απορρόφηση των αποφοίτων κατά επιστημονικό πεδίο, το Τμήμα συνεργάζεται συστηματικά με τον Σύλλογο Αποφοίτων Κοινωνικής Πολιτικής και ενημερώνεται υπό μορφή ανατροφοδότησης για την κατάσταση των αποφοίτων στην αγορά εργασίας.

Ποιες είναι οι πηγές που χρησιμοποιούνται, ώστε να πραγματοποιείται η ενσωμάτωση των νέων γνώσεων στο ΠΠΣ

Οι βασικές πηγές που χρησιμοποιούνται για την ενσωμάτωση των νέων γνώσεων στο ΠΠΣ είναι η βιβλιογραφία στα πεδία της Κοινωνικής Πολιτικής και το σχετικό με αυτά ερευνητικό έργο των μελών ΔΕΠ, καθώς και η προσέλκυση μελών ΔΕΠ που θεραπεύουν το διεπιστημονικό πεδίο της Κοινωνικής Πολιτικής. Η διασύνδεση της διδασκαλίας με την έρευνα πραγματοποιείται, σε γενικές γραμμές, μέσα από το ερευνητικό – συγγραφικό έργο των μελών ΔΕΠ, το οποίο έχει μεγάλη συνάφεια με τα διδασκόμενα μαθήματα (βλ. Βιογραφικά Σημειώματα των μελών ΔΕΠ, στα οποία περιλαμβάνονται οι δημοσιεύσεις τους, στην ιστοσελίδα του Τμήματος: <http://socialpolicy.panteion.gr/>).

Συγκριτική αξιολόγηση με άλλα ΠΠΣ ΑΕΙ του εσωτερικού / εξωτερικού

Αναφορικά με τη συγκριτική αξιολόγηση με προγράμματα σπουδών του εξωτερικού, ένα από τα προγράμματα σπουδών που το Τμήμα συμβουλευτήκε από τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας του ήταν το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του γνωστού Γαλλικού Πανεπιστημίου Paris I, La Sorbonne, με τίτλο “Οικονομική και Κοινωνική Διοίκηση”. Το πρόγραμμα, που έχει τη μία από τις δύο κατευθύνσεις “Κοινωνικές Πολιτικές”, έχει προσανατολισμό κυρίως προς το “Κοινωνικό και Εργατικό Δίκαιο” και δευτερευόντως προς την “Κοινωνική Ασφάλιση” και την “Κοινωνιολογία της Κοινωνικής Πολιτικής”. Σαν κατεύθυνση ΠΜΣ (Μάστερ), είναι φυσικό να είναι επικεντρωμένο σε ειδικά μαθήματα (για περισσότερες πληροφορίες, βλ.

https://www.pantheonsorbonne.fr/ws/ws.php?cmd=getFormation&oid=UP1-PROG48144&redirect=voir_presentation_diplome&lang=fr-FR). Το ΠΠΣ του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου Πανεπιστημίου υπερκαλύπτει κατά πολύ αυτές τις κατευθύνσεις, καθότι αποτελεί ΠΠΣ που εκτείνεται σε διάρκεια τεσσάρων χρόνων και δίνει τη δυνατότητα στους/στις φοιτητές/τριες να έχουν μία βασική παιδεία πάνω στην κοινωνική επιστήμη, στο κράτος και την πολιτική επιστήμη, καθώς και σε όλα τα ειδικά πεδία σχεδιασμού και εφαρμογής της κοινωνικής πολιτικής.

Το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής του London School of Economics and Political Sciences (LSE) είναι το αρχαιότερο και ίσως το πλέον καταξιωμένο διεθνώς πανεπιστημιακό πρόγραμμα εστιασμένο στην έρευνα και τη διδασκαλία της

κοινωνικής πολιτικής (βλ <http://www.lse.ac.uk/social-policy>). Έχει εξάλλου έρθει πρώτο στην κατάταξη μεταξύ όλων των βρετανικών πανεπιστημιακών προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής. Σε προπτυχιακό επίπεδο, το LSE προσφέρει προγράμματα BSc (τριετούς διάρκειας) στην Κοινωνική Πολιτική (BSc Social Policy) καθώς και προγράμματα στα οποία δίνεται έμφαση σε επιμέρους προσεγγίσεις στο γνωστικό αυτό πεδίο. Έτσι, το ακαδημαϊκό έτος 2018/19 προσφέρθηκαν επίσης τα προγράμματα BSc Social Policy and Economics, BSc Social Policy with Government και BSc Social Policy and Sociology. Το BSc Social Policy εστιάζει στην κατανόηση προβλημάτων με παγκόσμια διάσταση όπως η φτώχεια, ο κοινωνικός αποκλεισμός και οι δημογραφικές αλλαγές, αξιοποιώντας θεωρητικά και μεθοδολογικά εργαλεία από επιστημονικές πειθαρχίες όπως της κοινωνιολογίας, της πολιτικής επιστήμης και των οικονομικών. Αντικείμενο αυτού του προγράμματος σπουδών είναι η κατανόηση του τρόπου σχεδιασμού και εφαρμογής των πολιτικών που εφαρμόζονται στις σύγχρονες βιομηχανοποιημένες κοινωνίες, στις οικονομίες που είναι σε μετάβαση καθώς και στις αναπτυσσόμενες χώρες. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη συγκριτική και διεθνή διάσταση της κοινωνικής πολιτικής στον σύγχρονο κόσμο. Είναι εξάλλου ένα πρόγραμμα σπουδών που απευθύνεται σε φοιτητές/τριες από όλο τον κόσμο. Στον σχεδιασμό του ΠΠΣ του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου Πανεπιστημίου ελήφθη υπόψη το πρόγραμμα του LSE ώστε να καλύπτει τη θεωρητική συζήτηση ως προς τον ρόλο της κοινωνικής πολιτικής στις σύγχρονες κοινωνίες, καλλιεργώντας τη διεπιστημονική προσέγγιση. Επιπρόσθετα υπερκαλύπτεται η έμφαση που δίνει το πρόγραμμα του LSE στις μεθόδους έρευνας στην Κοινωνική Πολιτική. Διαφοροποίηση υπάρχει μόνο ως προς την εστίαση στη διεθνή και συγκριτική διάσταση που δίνεται στο αντίστοιχο πρόγραμμα σπουδών του LSE. Το ΠΠΣ του Τμήματός μας εστιάζει περισσότερο στην ανάλυση και τον σχεδιασμό πολιτικών αντιμετώπισης σύγχρονων κοινωνικών προβλημάτων της χώρας μας, όπως η φτώχεια και η αποστέρηση, το μεταναστευτικό, το προσφυγικό, η αγορά εργασίας, οι έμφυλες διακρίσεις, η κρίση και τα προγράμματα λιτότητας, ο αγροτικός χώρος. Επιπρόσθετα, η συγκριτική διάσταση στην αξιολόγηση και χάραξη πολιτικών εστιάζει κυρίως στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), οργανικό κομμάτι της οποίας αποτελεί η χώρα μας, όπου είναι προφανής η επίδραση των υπερεθνικών θεσμών στην άσκηση της κοινωνικής

πολιτικής. Το Τμήμα μας όμως προσφέρει μια πληθώρα εξειδικευμένων μαθημάτων σε επιμέρους πεδία της κοινωνικής πολιτικής, διευρύνοντας τις δυνατότητες που έχουν οι φοιτητές/τριες να εμβαθύνουν στην κατανόηση και ανάλυση συγκεκριμένων κοινωνικών προβλημάτων, και να δώσουν ένα ιδιαίτερο περιεχόμενο στις σπουδές τους, που να ανταποκρίνεται στα δικά τους ενδιαφέροντα. Επιπρόσθετα, η περαιτέρω ανάπτυξη της διεθνούς και συγκριτικής διάστασης της κοινωνικής πολιτικής στο πρόγραμμα διδασκαλίας βρίσκεται στους άμεσους στόχους του Τμήματος.

Αναφορικά με τη συγκριτική αξιολόγηση με άλλα ΠΠΣ του εσωτερικού, ένα από τα ΠΠΣ που το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής συμβουλευθήκε ήταν εκείνο του Τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Το Τμήμα αυτό καλλιεργεί ισόρροπα δύο γνωστικά αντικείμενα: την κοινωνική πολιτική και την εκπαιδευτική πολιτική. Κατά τα δύο πρώτα έτη, οι φοιτητές/τριες διδάσκονται υποχρεωτικά μαθήματα που αφορούν γενικά στοιχεία των κοινωνικών επιστημών. Προσφέρεται επίσης ένα εισαγωγικό πλαίσιο αναφοράς τόσο για την κοινωνική, όσο και για την εκπαιδευτική πολιτική. Κατά το τρίτο έτος των σπουδών (5^ο εξάμηνο), οι προπτυχιακοί φοιτητές/τριες καλούνται να επιλέξουν μια από τις δύο κατευθύνσεις: την κατεύθυνση της κοινωνικής πολιτικής και την κατεύθυνση της εκπαιδευτικής πολιτικής. Η πρώτη κατεύθυνση εμπεριέχει μαθήματα που εξετάζουν σε μεγαλύτερο βάθος ανάλυσης την κοινωνική πολιτική (σχεδιασμός και αξιολόγηση κοινωνικής πολιτικής, θεωρητικές προσεγγίσεις κοινωνικής πολιτικής, συγκριτική κοινωνική πολιτική) αλλά και επιμέρους πεδία της (μεταναστευτική πολιτική, πολιτικές απασχόλησης, κατάρτισης, κλπ). Το Τμήμα μας υπερκαλύπτει κατά πολύ αυτή την κατεύθυνση, καθότι η διδασκαλία του διεπιστημονικού αντικειμένου της κοινωνικής πολιτικής αποτελεί αυτόνομο και εστιασμένο ΠΠΣ που εκτείνεται σε διάρκεια τεσσάρων ετών. Το ΠΠΣ του Τμήματός μας αναπτύσσει μια εις βάθος μελέτη του πλαισίου ανάλυσης της κοινωνικής πολιτικής, όσο και του πλαισίου εφαρμογών της σε επιμέρους πεδία κοινωνικής παρέμβασης. Μάλιστα, στο πλαίσιο προσέγγισης των διαφορετικών πεδίων της Κοινωνικής Πολιτικής το Τμήμα μας καλύπτει και το γνωστικό αντικείμενο της Εκπαιδευτικής Πολιτικής, με έμφαση στη συγκριτική και διεθνή διάσταση, όπου

ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στη σύνδεση της εκπαιδευτικής με την κοινωνική πολιτική.

Το ΠΠΣ του Τμήματος Κοινωνικής Διοίκησης και Πολιτικής Επιστήμης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης αποτέλεσε επίσης αντικείμενο μελέτης κατά κατάρτιση του αντίστοιχου ΠΠΣ του Τμήματός μας. Δεδομένης προδήλως της συνάφειας/εγγύτητας των αντικειμένων της Κοινωνικής Πολιτικής και της Κοινωνικής Διοίκησης, η οποία κατ' ουσία συνιστά την πρώιμη διατύπωση του διεπιστημονικού αντικειμένου της Κοινωνικής Πολιτικής, ειδικά στον αγγλοσαξονικό χώρο. Το ΠΠΣ του συγκεκριμένου Τμήματος καλύπτει το ευρύ φάσμα της Κοινωνικής Πολιτικής, της Κοινωνικής Εργασίας καθώς και της Πολιτικής Επιστήμης, προσφέροντας αντίστοιχα τρεις κατευθύνσεις εκ των οποίων οι δύο εισαγωγικές. Η προσοχή και το ενδιαφέρον στράφηκε στην εισαγωγική κατεύθυνση της Κοινωνικής Διοίκησης αφού η εισαγωγική κατεύθυνση της Πολιτικής Επιστήμης, παρά τα κοινά μαθήματα, οργανώνεται σε διαφορετική βάση και προφανώς με σαφώς διακριτό περιεχόμενο. Το πρώτο έτος σπουδών είναι κοινό για το σύνολο των φοιτητών/τριών της κατεύθυνσης Κοινωνικής Διοίκησης και κατά τη διάρκειά του τα προσφερόμενα μαθήματα καλύπτουν γενικά στοιχεία των κοινωνικών επιστημών. Από το τρίτο εξάμηνο, το ΠΠΣ διαχωρίζεται και οργανώνεται: α) στην κατεύθυνση Κοινωνικής Πολιτικής και Διοίκησης και β) στην κατεύθυνση Κοινωνικής Εργασίας. Η πρώτη κατεύθυνση εστιάζει στη μελέτη και ανάλυση της Κοινωνικής Πολιτικής (σχεδιασμός, κοινωνική πολιτική της ΕΕ, κοινωνική πολιτική του Τρίτου Τομέα κ.ά.), καθώς και επιμέρους θεματικών των οποίων οι θεωρητικές και πρακτικές πτυχές εκβάλλουν στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής (δίκαιο, δημόσια οικονομικά, εργασία κ.ά.). Το ΠΠΣ του Τμήματός μας υπερκαλύπτει τη συγκεκριμένη κατεύθυνση δεδομένου ότι η διδασκαλία του διεπιστημονικού αντικειμένου της Κοινωνικής Πολιτικής αποτελεί τον μοναδικό προσανατολισμό του καθόλη τη διάρκεια των τεσσάρων ετών. Το ΠΠΣ παρέχει στους/στις φοιτητές/τριες την εις βάθος μελέτη του πεδίου της Κοινωνικής Πολιτικής, τόσο της πληθώρας των θεωρητικών της θεμελιώσεων όσο και των εκφάνσεων των πρακτικών της εφαρμογών.

Το ΠΠΣ του Τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας δεν προσφέρεται για σύγκριση, καθώς εστιάζει σχεδόν

αποκλειστικά στην Εκπαιδευτική Πολιτική, προσφέροντας δύο κατευθύνσεις: α) κατεύθυνση συνεχούς εκπαίδευσης και β) κατεύθυνση ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Παραθέστε τον τρόπο, με τον οποίο η δομή του ΠΠΣ διασφαλίζει την ομαλή μετάβαση των φοιτητών/τριών στα διάφορα στάδια σπουδών

Η δομή του νέου ΠΠΣ διασφαλίζει την ομαλή μετάβαση των φοιτητών/τριών στα διάφορα στάδια σπουδών, καθώς οι φοιτητές/τριες υποχρεούνται να δηλώσουν:

πέντε (5) υποχρεωτικά μαθήματα (ΥΠ) το Α εξάμηνο (κάθε ΥΠ αντιστοιχεί σε 6 ECTS),

πέντε (5) υποχρεωτικά μαθήματα (ΥΠ) το Β εξάμηνο,

τέσσερα (4) υποχρεωτικά μαθήματα (ΥΠ) και ένα (1) μάθημα επιλογής (ΕΠ) το Γ εξάμηνο (κάθε ΕΠ αντιστοιχεί σε 6 ECTS),

τρία (3) υποχρεωτικά μαθήματα (ΥΠ) και δύο (2) μαθήματα επιλογής (ΕΠ) το Δ εξάμηνο,

τρία (3) μαθήματα επιλογής (ΕΠ) και ένα (1) σεμινάριο (ΣΕΜ) το Ε εξάμηνο (κάθε ΣΕΜ αντιστοιχεί σε 12 ECTS),

τρία (3) μαθήματα επιλογής (ΕΠ) και ένα (1) σεμινάριο (ΣΕΜ) το ΣΤ εξάμηνο,

τρία (3) μαθήματα επιλογής (ΕΠ) και ένα (1) σεμινάριο (ΣΕΜ) [ή δύο (2) μαθήματα επιλογής (ΕΠ) και ένα (1) σεμινάριο (ΣΕΜ) και πτυχιακή εργασία] το Η εξάμηνο,

τρία (3) μαθήματα επιλογής (ΕΠ) και ένα (1) σεμινάριο (ΣΕΜ) [ή τρία (3) μαθήματα επιλογής (ΕΠ) και πτυχιακή εργασία] το Θ εξάμηνο.

Σημ: Η πτυχιακή εργασία ισοδυναμεί με ένα (1) μάθημα επιλογής (ΕΠ) και ένα (1) σεμινάριο (ΣΕΜ) και έχει ετήσια διάρκεια.

Αναφέρετε εάν η ύλη των μαθημάτων είναι ορθολογικά κατανομημένη και βρίσκεται σε συμφωνία με όσα προβλέπονται από το σύστημα ECTS (συμβουλευτείτε τον οδηγό ECTS)

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω, το ΠΠΣ λαμβάνει υπόψη τα βασικά χαρακτηριστικά του ECTS όπου 60 πιστωτικές μονάδες κατανέμονται σε φόρτο εργασίας ενός ακαδημαϊκού έτους πλήρους φοίτησης και 30 πιστωτικές μονάδες ECTS κατανέμονται σε ένα εξάμηνο. Στον τίτλο σπουδών του Τμήματος, που διαρκεί τέσσερα ακαδημαϊκά έτη, κατανέμονται 240 πιστωτικές μονάδες ECTS.

Κατά τον υπολογισμό του φόρτου εργασίας και κατά τη διάρκεια της αναμόρφωσης του ΠΠΣ, η Επιτροπή Προπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος έλαβε υπόψη τον συνολικό χρόνο που κατά μέσο όρο χρειάζονται οι φοιτητές/τριες για να επιτευχθούν τα επιθυμητά μαθησιακά αποτελέσματα. Έλαβε υπόψη τις μαθησιακές δραστηριότητες που αφορούν: α) τις ώρες διδασκαλίας ανά εβδομάδα, β) τον χρόνο που αφιερώνεται σε εργασίες οι οποίες χρειάζονται για την επιτυχή ολοκλήρωση της εκπαιδευτικής συνιστώσας (π.χ. προετοιμασία και συμπλήρωση σημειώσεων μετά από παρακολούθηση διάλεξης, σεμιναρίου ή εργαστηριακής απασχόλησης, συλλογή και επιλογή του σχετικού υλικού, απαιτούμενη επανάληψη, μελέτη του υλικού αυτού, γραπτές εργασίες/μελέτες/διατριβή, πρακτικές εργασίες) και γ) τον χρόνο που απαιτείται για την προετοιμασία και τη διαδικασία αξιολόγησης (π.χ. εξετάσεις).

Έτσι, λοιπόν, για τα διδασκόμενα μαθήματα υπολογίστηκαν τα εξής:

3 ώρες διδασκαλίας την εβδομάδα x 13 εβδομάδες = 39 ώρες

9 ώρες συμπλήρωσης σημειώσεων, μελέτης, συναντήσεων με τον/την διδάσκοντα/ουσα, (συμπεριλαμβανομένης της προετοιμασίας για τις εξετάσεις) την εβδομάδα x 13 εβδομάδες = 117 ώρες

Σύνολο: 156 ώρες

Για τα σεμινάρια υπολογίστηκαν τα εξής:

3 ώρες διδασκαλίας την εβδομάδα x 13 εβδομάδες = 39 ώρες

21 ώρες συμπλήρωσης σημειώσεων, μελέτης για την εκπόνηση εργασίας κλπ. (συμπεριλαμβανομένης της εργασίας κατά τη διάρκεια της εξεταστικής περιόδου) την εβδομάδα x 13 εβδομάδες = 273 ώρες

Σύνολο: 312 ώρες

Για τη πτυχιακή εργασία υπολογίστηκαν τα εξής:

36 ώρες μελέτης, συγγραφής της εργασίας, συμμετοχής σε συναντήσεις με τον/την επιβλέποντα/ουσα καθηγητή/τρια κλπ. x 13 εβδομάδες = 468 ώρες

Από τα παραπάνω, προκύπτει ότι ο φόρτος εργασίας των φοιτητών/τριών για ένα ακαδημαϊκό έτος αντιστοιχεί σε 1.560 ώρες εργασίας, ενώ η κάθε πιστωτική μονάδα (ECTS) αντιστοιχεί σε 26 ώρες εργασίας.

Αναφέρετε εάν παρέχεται στους/στις φοιτητές/τριες η δυνατότητα εργασιακής εμπειρίας

Στους/στις φοιτητές/τριες δίνεται η δυνατότητα εργασιακής εμπειρίας μέσα από τον θεσμό της Πρακτικής Άσκησης στο εσωτερικό, καθώς και τον θεσμό της Πρακτικής Άσκησης στο εξωτερικό στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus+ (περισσότερες πληροφορίες υπάρχουν στον Κανονισμό Σπουδών, βλ. B4.1, αλλά και στα B4.3 και B4.4).

Αναφέρετε τον τρόπο, με τον οποίο πραγματοποιείται η διασύνδεση της διδασκαλίας με την έρευνα

Όσον αφορά στην οριοθέτηση της Κοινωνικής Πολιτικής ως επιστημονικού πεδίου, αυτή συνιστά τη συλλογική προσπάθεια της κοινωνίας για την αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων και την ικανοποίηση των ανθρώπινων αναγκών και την προαγωγή της συνολικής κοινωνικής ευημερίας μέσω θεσμικών και ρυθμιστικών παρεμβάσεων, παροχής κοινωνικών επιδομάτων και κοινωνικών υπηρεσιών και πολιτικών αναδιανομής του πλούτου (ή των πόρων) διασφαλίζοντας την αξιοπρέπεια και τον σεβασμό των πανανθρώπινων αξιών της ισότητας, της κοινωνικής δικαιοσύνης, της κοινωνικής συνοχής, της ευημερίας και του αυτοπροσδιορισμού των ατόμων, επιδιώκοντας ταυτόχρονα την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και τη διατήρηση της αειφορίας των διαθέσιμων κοινωνικών πόρων. Η κοινωνική πολιτική αποτελεί ένα διεπιστημονικό γνωστικό πεδίο που αντλεί θεωρητικά και μεθοδολογικά εργαλεία από συγγενείς επιστημονικούς κλάδους, όπως είναι η κοινωνιολογία, η πολιτική επιστήμη, η οικονομική επιστήμη, η πολιτική οικονομία, η ψυχολογία, η κοινωνική εργασία, η νομική επιστήμη, η κοινωνική ανθρωπολογία, η δημογραφία και η κοινωνική στατιστική. Τα όρια της κοινωνικής πολιτικής είναι ευρέως φάσματος και μεταβαλλόμενα ανάλογα με τις επικρατούσες συνθήκες και κοινωνικές ανάγκες. Περιλαμβάνει τόσο τα πεδία της υγείας, της ασφάλισης, της εκπαίδευσης, της κατοικίας, της φροντίδας/πρόνοιας, των κοινωνικών δικαιωμάτων και της κοινωνικής ένταξης, της απασχόλησης και της εργασίας όσο και αυτά των διακρίσεων, των έμφυλων διακρίσεων, της βιοπολιτικής, των διεθνών σχέσεων, των

χωρικών ανισοτήτων και των φυσικών μειονεξιών καθώς και της προστασίας του περιβάλλοντος. Από τη φύση της αποστολής της, η κοινωνική πολιτική είναι δημόσια πολιτική. Ο ρόλος του κράτους (εθνικού και τοπικού) είναι πρωταρχικός για την ευόδωση του σκοπού της κοινωνικής πολιτικής και προς τούτο συνεπικουρείται από την οικογένεια, τον εθελοντισμό, τις μη-κυβερνητικές οργανώσεις, την αγορά και τις υπερ-εθνικές (διακρατικές και μη-) οντότητες.

Στο πλαίσιο αυτό, και όπως αναφέρθηκε στην ενότητα 1, το Τμήμα προάγει την επιστήμη και την έρευνα, συμβάλλοντας στην παραγωγή νέας γνώσης που αφορά στο διεπιστημονικό πεδίο της κοινωνικής πολιτικής, και προάγοντας τον επιστημονικό διάλογο ως προς τη μελέτη και τις μεθόδους προσέγγισης της κοινωνικής πολιτικής. Αυτά επιτυγχάνονται μέσα από το συγγραφικό και ερευνητικό έργο, τις επιστημονικές δημοσιεύσεις, τη συμμετοχή σε επιστημονικά συνέδρια και άλλες ανάλογες δραστηριότητες των μελών ΔΕΠ, οι οποίοι/ες επικαιροποιούν κατά αυτόν τρόπο το περιεχόμενο των μαθημάτων που διδάσκουν, στο πλαίσιο των οποίων επίσης μυσούν τους φοιτητές/τριες στην ερευνητική διαδικασία, ιδιαίτερα στην περίπτωση των μαθημάτων αυτενέργειας (σεμινάρια, πτυχιακή εργασία).

Σημαντικός είναι ο ρόλος των ερευνητικών κέντρων του Τμήματος, του Εργαστηρίου Κοινωνικής Πολιτικής, του Εργαστηρίου Σπουδών Φύλου και του Εργαστηρίου Κοινωνικής Στατιστικής και Ανάλυσης Δεδομένων, τα οποία οργανώνουν με τη συμμετοχή μεταπτυχιακών φοιτητών, υποψηφίων διδασκόντων, μεταδιδασκόντων και νέων ερευνητών, παρουσιάσεις ερευνητικών εργασιών και θεματικά σεμινάρια στα οποία παρουσιάζονται και συζητούνται αποτελέσματα ερευνών ή/και έρευνες σε εξέλιξη.

Η έρευνα τροφοδοτεί τη διδασκαλία και τις ευρύτερες εκπαιδευτικές δραστηριότητες του Τμήματος αλλά και τροφοδοτείται από τις διδακτικές ανάγκες.

3. ΦΟΙΤΗΤΟΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΘΗΣΗ, ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Αναπτύξτε κείμενο, όπου να τεκμηριώνονται οι τρόποι εφαρμογής της φοιτητοκεντρικής μάθησης στο ΠΠΣ, απαντώντας στα προαναφερόμενα επιμέρους σημεία. Ειδικότερα, αναφέρετε τα εφαρμοζόμενα μέσα και τις

πρακτικές μάθησης, διδασκαλίας και αξιολόγησης των φοιτητών (όπου κρίνετε σκόπιμο, αναφερθείτε στα σχετικά άρθρα του εσωτερικού κανονισμού του ΠΠΣ ή της ακαδημαϊκής μονάδας)

Το ΠΠΣ του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής σέβεται τη διαφορετικότητα των φοιτητών/τριών και φροντίζει για τις ιδιαίτερες ανάγκες τους, υιοθετώντας ποικιλία παιδαγωγικών μεθόδων με ευέλικτο τρόπο. Για παράδειγμα, στις περιπτώσεις φοιτητών/τριών από το εξωτερικό (στο πλαίσιο της κινητικότητας του προγράμματος Erasmus+), οι διδάσκοντες/ουσες επιβλέπουν εργασίες των φοιτητών/τριών, διεξάγοντας ειδικές συναντήσεις με τις ομάδες αυτών των φοιτητών/τριών, καθώς και εξατομικευμένες συναντήσεις. Στις περιπτώσεις ατόμων με ειδικές ανάγκες, προβλέπεται εξατομικευμένος τρόπος εξέτασης, όπως είναι η προφορική εξέταση.

Οι διδάσκοντες/-ουσες αυτοαξιολογούνται ως προς το διδακτικό τους έργο, σε συνδυασμό πάντα με το περιεχόμενο των μαθημάτων τους στα οποία, μέσα από το ερευνητικό τους έργο, προβαίνουν σε αναπροσαρμογές της ύλης αλλά και των διδακτικών μεθόδων που χρησιμοποιούν. Σε γενικές γραμμές, οι διδάσκοντες/-ουσες ενισχύουν τον διάλογο και χρησιμοποιούν συμμετοχικές εκπαιδευτικές τεχνικές (καταιγισμό ιδεών, ερωτήσεις-απαντήσεις, συζήτηση, μελέτες περίπτωσης, ασκήσεις κ.λπ.). Οι συμμετοχικές προσεγγίσεις στη διδασκαλία προωθούν τον αμοιβαίο σεβασμό στη σχέση διδασκόντων – διδασκομένων. Οι φοιτητές/τριες αναπτύσσουν έτσι την κριτική τους σκέψη και ενισχύονται στην αναζήτηση και την κατάκτηση νέας γνώσης, ιδιαίτερα μέσα από τη δυνατότητα που τους δίνεται για συγγραφή εργασιών στο πλαίσιο των διδασκόμενων μαθημάτων, αλλά και μέσα από τη μεγάλη προσφορά μαθημάτων αυτενέργειας. Μάλιστα, όπως προαναφέρθηκε, είναι υποχρεωτική η επιλογή σεμιναρίων για τη λήψη πτυχίου (για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Οδηγό Σπουδών, Β3). Ενισχύεται, έτσι, η αυτονομία των φοιτητών/τριών, ενώ παράλληλα, εξασφαλίζεται η επαρκής καθοδήγηση και υποστήριξή τους τόσο μέσα από τη διδασκαλία στην αίθουσα διδασκαλίας όσο και μέσα από εξατομικευμένες συναντήσεις με τους/τις καθηγητές/τριες για την επίβλεψη των εργασιών τους. Θα πρέπει, επίσης, να σημειωθεί ότι το Τμήμα εφαρμόζει διαδικασίες για τη διαχείριση των φοιτητικών παραπόνων, καθώς προβλέπεται εβδομαδιαία ωριαία ακρόαση των φοιτητών/τριών από την Πρόεδρο

του Τμήματος (Γραφείο παραπόνων). Σχετικά ζητήματα που προκύπτουν συζητιούνται στη Συνέλευση του Τμήματος.

Αναφορικά με το σύστημα αξιολόγησης της μάθησης των φοιτητών/τριών, οι καθηγητές/τριες γνωρίζουν το υπάρχον σύστημα και τις μεθόδους εξετάσεων και υποστηρίζονται για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους σε αυτόν τον τομέα, μέσα από έναν κεντρικό συντονισμό για τους όρους και τη διαδικασία των εξετάσεων από την Πρόεδρο του Τμήματος, ενώ συνεπικουρούνται στο έργο τους από τους/τις επιτηρητές/τριες, οι οποίοι/ες επίσης ενημερώνονται σχετικά με τη διαδικασία των εξετάσεων από συνάντηση με την Πρόεδρο του Τμήματος. Οι μεταπτυχιακοί/ές και διδακτορικοί/ές φοιτητές/τριες αναλαμβάνουν το έργο της επιτήρησης ως μέρος των υποχρεώσεών τους στο Τμήμα, όπως προβλέπεται στον κανονισμό εντός του Οδηγού του ΠΜΣ (σχετικά με τις μεταπτυχιακές σπουδές, βλ. <http://socialpolicy.panteion.gr/studies/postgraduate>) και του Οδηγού των Διδακτορικών Σπουδών (σχετικά με τις διδακτορικές σπουδές, βλ. <http://socialpolicy.panteion.gr/studies/doctoral>).

Τα κριτήρια και η μέθοδος αξιολόγησης των φοιτητών/τριών δημοσιεύονται εκ των προτέρων στα Αναλυτικά Περιγράμματα των Μαθημάτων (βλ. Β5) που οι καθηγητές/τριες δίνουν στην πρώτη συνάντηση με τους φοιτητές/τριες αλλά και στο πλαίσιο του Οδηγού και του Κανονισμού Σπουδών (βλ. Β3 και Β4.1). Η αξιολόγηση των φοιτητών/τριών αποτυπώνει τον βαθμό επίτευξης των αναμενόμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων, όπως αυτά διατυπώνονται στα Περιγράμματα των μαθημάτων, στα οποία επίσης παρέχονται πληροφορίες για αναζήτηση περαιτέρω βιβλιογραφίας και πηγών σχετικών με το περιεχόμενο του κάθε μαθήματος. Η αξιολόγηση των φοιτητών/τριών έχει συνοχή, εφαρμόζεται δίκαια σε όλους/όλες τους/τις φοιτητές/τριες και διεξάγεται σύμφωνα με τις διαδικασίες που έχουν ορισθεί. Μετά το πέρας των εξετάσεων και την ανάρτηση της βαθμολογίας, οι φοιτητές/τριες δύνανται να συζητήσουν με τον/την καθηγητή/τρια τους γύρω από τον βαθμό του γραπτού τους και να πληροφορηθούν για τους λόγους πιθανής αρνητικής αξιολόγησης.

4. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ/ΤΡΙΩΝ, ΣΤΑΔΙΑ ΦΟΙΤΗΣΗΣ, ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΛΗΨΗ ΠΤΥΧΙΟΥ

Αναφέρετε ειδικότερα:

- **με ποιο τρόπο υποστηρίζονται οι νεοεισερχόμενοι/ες φοιτητές/τριες (ενημερωτικές συναντήσεις/εκδηλώσεις κ.λπ.)**

Την πρώτη εβδομάδα του ακαδημαϊκού έτους οργανώνεται από το Τμήμα μια σειρά δραστηριοτήτων οι οποίες απευθύνονται στους νέους/ες φοιτητές/τριες (εβδομάδα υποδοχής). Οι δραστηριότητες αυτές αποσκοπούν, μεταξύ των άλλων, στην ενημέρωση των φοιτητών/τριών σχετικά με τη λειτουργία του Τμήματος, το ΠΠΣ καθώς και τις υπηρεσίες που παρέχονται από το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής και το Πάντειο Πανεπιστήμιο. Η ενημέρωση περιλαμβάνει σειρά διαλέξεων, που πραγματοποιούνται στις αντίστοιχες ώρες διδασκαλίας των μαθημάτων του Α' εξαμήνου (περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το περιεχόμενο των δραστηριοτήτων βρίσκονται στον Οδηγό Σπουδών, βλ. Β3).

- **πώς παρακολουθείται η πρόοδος των φοιτητών/τριών**

Η παρακολούθηση της προόδου των φοιτητών/τριών είναι ευθύνη του/της καθηγητή/τριας και καθίσταται πιο δυνατή και ουσιαστική στο πλαίσιο της εκπόνησης εργασιών στα διδασκόμενα μαθήματα και κυρίως στο πλαίσιο των μαθημάτων αυτενέργειας και της εκπόνησης της πτυχιακής εργασίας (για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Κανονισμό Σπουδών, Β4.1).

- **εάν υπάρχουν θεσμοθετημένες υποτροφίες για τους φοιτητές/τριες**

Οι θεσμοθετημένες υποτροφίες για τους/τις φοιτητές/τριες προέρχονται κυρίως από το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (ΙΚΥ). Καθώς το ύψος της υποτροφίας καθορίζεται κάθε έτος από το Διοικητικό Συμβούλιο του ΙΚΥ, κάθε χρόνο η Γραμματεία του Τμήματος εκδίδει σχετική ανακοίνωση με τα ονόματα των υποψηφίων υποτρόφων και τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν.

- **τους όρους και τις προϋποθέσεις για την κινητικότητα των φοιτητών/τριών**

Η κινητικότητα των φοιτητών/τριών προωθείται μέσα από τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα Erasmus+ τόσο στο πλαίσιο παρακολούθησης μαθημάτων όσο και στο πλαίσιο της Πρακτικής Άσκησης στο εξωτερικό. Ξενόγλωσσα μαθήματα προσφέρονται στους/στις εισερχόμενους/ες φοιτητές/τριες με το Πρόγραμμα Erasmus+ στην Αγγλική και Γαλλική γλώσσα. Επίσης, αρκετά μαθήματα του ΠΠΣ προσφέρονται για επιλογή από φοιτητές/τριες Erasmus, οπότε οι καθηγητές/τριές του Τμήματος επιβλέπουν τις εργασίες (στην Αγγλική ή Γαλλική γλώσσα) ατομικά ή/και σε μικρές ομάδες, ανάλογα με τον αριθμό των φοιτητών/τριών. Το Τμήμα προβλέπει, ακόμη, για τη συμμετοχή των φοιτητών/τριών σε διατμηματικά και διαπανεπιστημιακά προγράμματα σπουδών, ευνοώντας, έτσι, τη διαμόρφωση εκ μέρους τους ατομικού προγράμματος σπουδών σε διευρυμένα πλαίσια επιλογών που ανταποκρίνονται σε μεγάλη ποικιλία ενδιαφερόντων (για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Κανονισμό Σπουδών, Β4.1). Αναφορικά με το πρόγραμμα Erasmus+, το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής έχει συνάψει τις εξής συμφωνίες κινητικότητας:

Country	University Name	Erasmus Subject Area	Panteion Academic contact
Cyprus	University of Cyprus	Social and Behavioural Sciences	D. Papadopoulou
France	Aix Marseille Université	Geography	Th. Anthopoulou
France	Université d' Evry Val d' Essone	Sociology and Cultural Studies	G. Petraki
France	Université de Paris I Pantheon Sorbonne	Social and Behavioural Sciences/Business, Administration, Law	D. Papadopoulou
France	Université Paris 13	Social and Behavioural Sciences	E. Prokou
France	Université Paris Descartes (Paris V)	Social and Behavioural Sciences	D. Papadopoulou
France	Université Paris Nanterre	Sociology and Cultural Studies	D. Papadopoulou
Italy	Università degli Studi di Firenze	Economics	Th. Anthopoulou
Italy	Università degli studi di Napoli Federico II	Social and Behavioural Sciences	G. Petraki

Italy	Università degli Studi di Roma "Tor Vergata"	Social and Behavioural Sciences	E. Prokou
Sweden	Stockholm University	Education Science/ Social and Behavioural Sciences	E. Prokou
Turkey	Kirklareli University	Business Administration (Public Administration) Sociology	A. Moysidis
Turkey	Marmara University	Social and Behavioural Sciences	A. Moysidis
UK	Durham University	Social and Behavioural Sciences	I. Psimmenos
UK	Newcastle University	Social and Behavioural Sciences	I. Psimmenos
Albania (Erasmus + ICM 2019-20) διεθνής κινητικότητα	European University of Tirana	Social and Economic Sciences	Th. Anthopoulou

- **εάν υπάρχει πρόσθετη οικονομική ενίσχυση των φοιτητών/τριών που συμμετέχουν σε προγράμματα κινητικότητας**

Δεν υπάρχει πρόσθετη οικονομική ενίσχυση των φοιτητών/τριών που συμμετέχουν σε προγράμματα κινητικότητας. Ιδιαίτερα στις παρούσες συνθήκες μείωσης της κρατικής χρηματοδότησης, κάτι τέτοιο καθίσταται αδύνατο.

- **ποιες ενέργειες αναλαμβάνονται για την ενημέρωση της ακαδημαϊκής κοινότητας σχετικά με τα προγράμματα κινητικότητας**

Σε γενικές γραμμές, την ενημέρωση της ακαδημαϊκής κοινότητας σχετικά με τα προγράμματα κινητικότητας (Erasmus+ και Erasmus+/Διεθνής κινητικότητα) αναλαμβάνει το Γραφείο Erasmus του Παντείου Πανεπιστημίου. Ζητήματα που προκύπτουν και αφορούν ειδικότερα στην κινητικότητα φοιτητών/τριών και μελών ΔΕΠ του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής συζητούνται στο πλαίσιο της Συνέλευσης του Τμήματος.

- **εάν εφαρμόζεται το σύστημα μεταφοράς πιστωτικών μονάδων (ECTS)**

Όπως προαναφέρθηκε, εφαρμόζεται το σύστημα μεταφοράς πιστωτικών μονάδων (ECTS) στο ΠΠΣ αλλά και στο ΠΜΣ.

- **εάν εκδίδεται το Παράρτημα Διπλώματος (Diploma Supplement) αυτόματα για όλους τους πτυχιούχους του ΠΠΣ**

Το Παράρτημα Διπλώματος (Diploma Supplement) εκδίδεται στα ελληνικά σύμφωνα με σχετικό αίτημα του/της πτυχιούχου του ΠΠΣ (σχετικά με το τι περιλαμβάνει το Παράρτημα Διπλώματος (βλ. Β4.2).

- **εάν υπάρχουν συγκεκριμένες προδιαγραφές ποιότητας για την πτυχιακή/ διπλωματική εργασία, οι οποίες αναφέρονται στον Κανονισμό Σπουδών (αναφερθείτε στο σχετικό άρθρο)**

Υπάρχουν συγκεκριμένες προδιαγραφές ποιότητας για την πτυχιακή/ διπλωματική εργασία, οι οποίες αναφέρονται στον Κανονισμό Σπουδών (βλ. Β4.1). Σχετικά με το νέο ΠΠΣ, όπως προαναφέρθηκε, η πτυχιακή εργασία ισοδυναμεί με ένα (1) μάθημα επιλογής (ΕΠ) και ένα (1) σεμινάριο (ΣΕΜ), και έχει ετήσια διάρκεια.

- **τρόπους με τους οποίους η ακαδημαϊκή μονάδα διασφαλίζει τη διαφάνεια στη διαδικασία ανάθεσης και εξέτασης της πτυχιακής/ διπλωματικής εργασίας**

Η ακαδημαϊκή μονάδα διασφαλίζει τη διαφάνεια στη διαδικασία ανάθεσης και εξέτασης της πτυχιακής/ διπλωματικής εργασίας μέσω της ενημέρωσης των συμμετεχόντων/ουσών στη Συνέλευση του Τμήματος για τους/τις φοιτητές/τριες που εκπονούν πτυχιακές εργασίες, καθώς και για τα ονόματα των επιβλεπόντων/ουσών.

- **Αναφέρετε εάν εκπαιδεύονται οι φοιτητές/τριες στην ερευνητική μεθοδολογία και δεοντολογία και εάν ενθαρρύνεται η συμμετοχή τους σε ερευνητικά έργα**

Όσον αφορά στους/στις προπτυχιακούς/ές φοιτητές/τριες, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην εκπαίδευσή τους στην ερευνητική μεθοδολογία και δεοντολογία. Κατά τη διάρκεια της εβδομάδας υποδοχής των πρωτοετών φοιτητών/τριών, γίνεται ενημέρωση σχετικά με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πανεπιστημιακής

εκπαίδευσης και τη σύνδεση με την έρευνα και την παραγωγή γνώσης, καθώς και με τη διαδικασία μελέτης, τη δομή μιας επιστημονικής εργασίας, τους τρόπους παράθεσης βιβλιογραφικών αναφορών. Στο πλαίσιο των εργασιών των διδασκόμενων μαθημάτων, οι καθηγητές/τριες εκπαιδεύουν επίσης τους/τις φοιτητές/τριες σε σχετικά ζητήματα. Σε γενικές γραμμές, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην ενεργό συμμετοχή των φοιτητών/τριών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ιδιαίτερα στο νέο πρόγραμμα σπουδών είναι πλέον υποχρεωτική η επιλογή των σεμιναρίων (ΣΕΜ). Επίσης, οι φοιτητές/τριες ενθαρρύνονται να επιλέγουν εργασίες στο πλαίσιο των διδασκόμενων μαθημάτων αλλά και μαθήματα αυτενέργειας, που είναι πέραν των ΣΕΜ, οι εξαμηνιαίες εργασίες και η πτυχιακή εργασία. Μάλιστα, η δυνατότητα δήλωσης πτυχιακής εργασίας προαπαιτούσε την επιτυχή ολοκλήρωση δύο (2) τουλάχιστον εργασιών διδασκόμενων μαθημάτων, συμπεριλαμβανομένων των σεμιναρίων, στο πλαίσιο του παλιού ΠΠΣ, ενώ σύμφωνα με το νέο ΠΠΣ, η συγκεκριμένη ρύθμιση ισχύει ούτως ή άλλως λόγω της υποχρεωτικότητας της επιλογής των σεμιναρίων. Για τις πτυχιακές εργασίες των φοιτητών/τριών, τηρείται αρχείο από τη Γραμματεία του Τμήματος. Συνολικά, οι προαναφερθείσες εκπαιδευτικές δράσεις προϋποθέτουν στενή επίβλεψη των εργασιών των φοιτητών/τριών από τους/τις καθηγητές/τριες, οι οποίοι/ες έχουν έναν καθοδηγητικό/συμβουλευτικό ρόλο, ενώ οι φοιτητές/τριες μυσούνται στην ερευνητική διαδικασία. Επιτυγχάνεται έτσι η ενότητα διδασκαλίας και έρευνας, που αποτελούν τις δύο αλληλένδετες βασικές λειτουργίες του Πανεπιστημίου. Οι βοηθητικές υποδομές προς αυτή την κατεύθυνση είναι πέραν της βιβλιοθήκης του Παντείου Πανεπιστημίου, η βιβλιοθήκη του Εργαστηρίου Σπουδών Φύλου και το αναγνωστήριο του Εργαστηρίου Κοινωνικής Πολιτικής.

Θα πρέπει, στο σημείο αυτό, να αναφερθεί ότι από το ακαδημαϊκό έτος 2016-2017, το Τμήμα δημοσιεύει μονογραφίες των φοιτητών/τριών στην έντυπη σειρά *Τετράδια Κοινωνικής Πολιτικής* (εκδόσεις Gutenberg).

Επίσης, την τελευταία 5ετία, στο πλαίσιο της κινητικότητας Erasmus+, μία ομάδα 15 φοιτητών/τριών συμμετείχαν με διαλέξεις στα advanced seminars της θεματικής “Migration and crisis” των Πανεπιστημίων Durham και Newcastle.

Αναφέρετε εάν υπάρχει ο θεσμός της πρακτικής άσκησης των φοιτητών/τριών, εάν αυτή είναι υποχρεωτική/ προαιρετική και με ποιον τρόπο συμβάλλει στην επίτευξη των μαθησιακών αποτελεσμάτων.

Η Πρακτική Άσκηση των φοιτητών/τριών σε δημόσιους φορείς και άλλους οργανισμούς αποτελεί μία από τις βασικές δραστηριότητες του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής. Η εφαρμογή της άρχισε το 1997 και συνεχίζεται μέχρι σήμερα με επιτυχία. Την περίοδο 2006-2008 πραγματοποιήθηκαν τέσσερις (4) κύκλοι Πρακτικής Άσκησης στους οποίους συμμετείχαν 100 φοιτητές/τριες. Με χρονικό σημείο εκκίνησης το 2010, υλοποιήθηκε το Πρόγραμμα «Πρακτική Άσκηση Πανεπιστημίων» (2007-2013) “στο πλαίσιο του Άξονα Προτεραιότητας 5: «Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας στις 3 περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου», της κατηγορίας πράξεων 05.72.31.01.01, του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» που συγχρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση - Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και από Εθνικούς Πόρους”. Το παραπάνω Πρόγραμμα της Πρακτικής Άσκησης ολοκληρώθηκε τον Μάρτιο του 2013 και επεκτάθηκε μέχρι τον Οκτώβριο του 2015. Στο σύνολο που Προγράμματος 2010-2013 ασκήθηκαν 100 φοιτητές και φοιτήτριες.

Η συνέχεια εξασφαλίστηκε από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (Ε.Π.) «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση 2014-2020» που συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από Εθνικούς Πόρους. Το 2018 το Πρόγραμμα «Πρακτική Άσκηση Παντείου Πανεπιστημίου» ενετάχθη στον Άξονα Προτεραιότητας «Προσαρμογή εργαζομένων, επιχειρήσεων και επιχειρηματικού περιβάλλοντος στις νέες αναπτυξιακές απαιτήσεις» του Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα Επιχειρηματικότητα, και Καινοτομία 2014-2020», χρηματοδοτούμενο επίσης από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και Εθνικούς Πόρους. Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2015-2016 το Πρόγραμμα της Πρακτικής Άσκησης δεν υλοποιήθηκε από όλα τα Τμήματα του Παντείου Πανεπιστημίου εξαιρουμένου του Τμήματος Ψυχολογίας.

Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2016-2017 πραγματοποίησαν την Πρακτική τους Άσκηση 12 φοιτητές/τριες του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής, κατά το ακαδημαϊκό έτος 2017-2018 πραγματοποίησαν την Πρακτική τους Άσκηση 40 φοιτητές/τριες,

ενώ κατά το ακαδημαϊκό έτος 2018-2019 πραγματοποίησαν την Πρακτική τους Άσκηση 32 φοιτητές/τριες του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής.

Η συμμετοχή των φοιτητών/τριών δεν είναι υποχρεωτική. Το ενδιαφέρον των φοιτητών/τριών υποκινείται με ενημέρωση που γίνεται στην αρχή των σπουδών τους για την ύπαρξη της δυνατότητας πρακτικής άσκησης, με ανακοινώσεις κατά την προετοιμασία του Προγράμματος, με ανάρτηση στην ιστοσελίδα του Ιδρύματος. Το πρόγραμμα της Πρακτικής Άσκησης είναι τρίμηνης διάρκειας και πραγματοποιείται στο πλαίσιο των ακαδημαϊκών εξαμήνων, του χειμερινού ή κυρίως του εαρινού εξαμήνου.

Αναλυτικότερα:

i. σε ποιες ικανότητες εφαρμογής γνώσεων στοχεύει η πρακτική άσκηση

Η Πρακτική Άσκηση είναι ενταγμένη στο ΠΠΣ ως μάθημα επιλογής με τον Κωδικό 510600, χωρίς βαθμολογία, με πιστωτικές μονάδες που υπολογίζονται πέραν αυτών που απαιτούνται για τη λήψη του πτυχίου.

Ο στόχος της Πρακτικής Άσκησης είναι διπλός:

- να έρθουν οι φοιτητές/τριες σε άμεση επαφή με την εργασιακή πραγματικότητα, να συνδυάσουν τις θεωρητικές γνώσεις που αποκτούν στο Πανεπιστήμιο με την παραγωγική διαδικασία, όπως αυτή αναπτύσσεται μέσα στις ίδιες τις οικονομικές μονάδες. Βεβαίως είναι μικρός ο αριθμός φορέων με καθαρό αντικείμενο σχεδιασμού και υλοποίησης κοινωνικών πολιτικών. Συνεργαζόμαστε με πολλούς φορείς, αλλά το αντικείμενο των ασκούμενων είναι συνήθως ανάμεικτο (διοίκηση, λογιστική, τεκμηρίωση-έρευνα, γραμματειακή στήριξη, υλοποίηση πολιτικών).
- να βρεθούν οι φοιτητές/τριες σε περιβάλλον που θα διευκολύνει τον επαγγελματικό προσανατολισμό και τη μελλοντική τους ένταξη στον επαγγελματικό χώρο.

ii. πόσο ικανοποιητικά κρίνονται τα αποτελέσματα

Τα αποτελέσματα ως προς την ικανότητα άσκησης-χρήσης των αποκτηθέντων γνώσεων σε πραγματικούς χώρους εργασίας πρέπει να αξιολογηθούν από καλά έως πολύ καλά σε κάποιες περιπτώσεις. Αυτή η αποτίμηση στηρίζεται στις καλές αξιολογήσεις εκ μέρους των φορέων υλοποίησης της άσκησης αλλά και στο μεγάλο

συνήθως βαθμό ικανοποίησης των φοιτητών/τριών από τη πρακτική τους άσκηση που επίσης καταγράφεται στις αξιολογήσεις τους. Συνήθως, εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων, η προσαρμογή των ασκούμενων στους χώρους εργασίας τους είναι από πολύ καλή έως εξαιρετική.

iii. πώς συνδέεται το αντικείμενο απασχόλησης κατά την πρακτική άσκηση με την εκπόνηση πτυχιακής/ διπλωματικής εργασίας

Το αντικείμενο απασχόλησης κατά τη πρακτική άσκηση δεν συνδέεται με την απόκτηση διπλωματικής ή πτυχιακής εργασίας. Όμως κάποιοι φοιτητές/τριες εκπονούν (πτυχιακή) ερευνητική εργασία κατά τη διάρκεια της άσκησής τους.

iv. εάν έχει αναπτυχθεί δίκτυο διασύνδεσης του ΠΠΣ με κοινωνικούς, πολιτιστικούς ή παραγωγικούς φορείς, με σκοπό την πρακτική άσκηση των φοιτητών/τριών

Το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής, λόγω και της μακρόχρονης εμπειρίας που διαθέτει, έχει καλλιεργήσει συστηματικά το δίκτυο επαφών του με τους φορείς σχεδιασμού, άσκησης και υλοποίησης πολιτικών προκειμένου να μπορούν οι φοιτητές/τριές του να ασκούνται στα αντικείμενα των σπουδών τους κατά το δυνατόν. Σε κάποιες περιπτώσεις χρειάστηκε το Τμήμα να επιμείνει προκειμένου να διατηρήσει τη συνεργασία του με συγκεκριμένους φορείς που άπτονται στενότερα των αντικειμένων του ΠΠΣ. Έχει οργανωθεί ένα ικανοποιητικό δίκτυο με κοινωνικούς, πολιτιστικούς, και ερευνητικούς φορείς καθώς και με ΜΚΟ, των οποίων το αντικείμενο είναι συναφές με τα αντικείμενα του Τμήματος. Κάθε χρόνο βέβαια γίνεται προσπάθεια διεύρυνσης του δικτύου αυτού με βάση τις ανάγκες των φοιτητών/τριών και τις αλλαγές στην αγορά εργασίας. Οι φορείς με τους οποίους συνεργάστηκε το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής στην πρακτική άσκηση που πραγματοποιήθηκε κατά το ακαδημαϊκό έτος 2018-2019 είναι: APIVITA ΑΕΒΕ, International Rescue Committee Hellas, Γενικό Νοσοκομείο Αθηνών «Η Ελπίς», Γυμνάσιο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Α΄ Αθήνας, Δήμος Αγίων Αναργύρων & Καματερού, Δήμος Γλυφάδας-Κοινωνική Υπηρεσία, Δήμος Μοσχάτου-Ταύρου - Δημοτικός Οργανισμός Προσχολικής Αγωγής & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Δήμος Περιστερίου - Διεύθυνση Κοινωνικής Πολιτικής, Παιδείας & Πολιτισμού, Δήμος

Ωρωπού, Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Ειρηνοδικείο Αθηνών, Εισαγγελία Εφετών Αθηνών, Εισαγγελία Πρωτοδικών Αθηνών, σωματείο ΤΟ ΜΩΒ.

v. ποιες πρωτοβουλίες αναλαμβάνονται προκειμένου να δημιουργηθούν θέσεις πρακτικής άσκησης φοιτητών/τριών (σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο)

Μέσω των επαφών των διδασκόντων/ουσών με φορείς σχεδιασμού, άσκησης και υλοποίησης πολιτικών. Μέσω ενημερώσεων και πρωτοβουλιών δικτύωσης.

vi. εάν υπάρχει - και υπό ποιες προϋποθέσεις - συνεργασία μεταξύ των διδασκόντων/ουσών του ΠΠΣ – εποπτών/τριών και των εκπροσώπων των φορέων εκπόνησης της πρακτικής άσκησης

Υπάρχει συνεργασία μεταξύ της επιστημονικά υπεύθυνης του Προγράμματος εκ μέρους του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής και των εκπροσώπων των φορέων εκπόνησης της πρακτικής άσκησης, κατά την περίοδο πραγματοποίησης της πρακτικής άσκησης, προκειμένου η τοποθέτηση των φοιτητών/τριών να είναι επαγγελματικά και ακαδημαϊκά επωφελής για τους/τις ίδιους/ες όσο και για τον φορέα. Σε κάποιες περιπτώσεις, η επαφή κρίνεται ιδιαίτερα αναγκαία προκειμένου να λύνονται μικρά προβλήματα που μπορεί να παρουσιαστούν. Όστε να διασφαλιστούν οι καλύτερες μαθησιακές συνθήκες για τους/τις φοιτητές/τριές μας. Η παρακολούθηση και η υποστήριξη των φοιτητών/τριών διασφαλίζεται μέσω της άμεσης ανοιχτής και ειλικρινούς επικοινωνίας με τους ασκούμενους/ες αλλά και μέσω των επίσημων εντύπων αξιολόγησης που συμπληρώνουν οι φοιτητές/τριες. Υπάρχουν βέβαια και κάποιες μεμονωμένες περιπτώσεις όπου οι υπευθύνότητες που αναλαμβάνουν οι φοιτητές/τριες είναι κατώτερες των προσδοκώμενων ή συμφωνημένων, οπότε γίνεται εκ νέου συζήτηση με τους υπεύθυνους του φορέα για εμπλουτισμό αρμοδιοτήτων και σε σπάνιες περιπτώσεις που αυτό δεν υλοποιηθεί, οδηγούμαστε σε αλλαγή φορέα και διακοπή συνεργασίας με τον συγκεκριμένο φορέα.

Η βασική προϋπόθεση συνεργασίας με τους φορείς είναι η συνάφεια του εργασιακού αντικειμένου με τα γνωστικά αντικείμενα του Τμήματος και η

διασφάλιση των κατάλληλων αρμοδιοτήτων από μέρους του φορέα, ώστε η μαθησιακή εμπειρία του/της φοιτητή/τριας να είναι όσο το δυνατόν πληρέστερη. Επίσης, η αξιολόγηση των φοιτητών/τριών στο τέλος της πρακτικής τους άσκησης παρέχει τις απαραίτητες πληροφορίες για την καταλληλότητα του εκάστοτε φορέα, ώστε τα επόμενα χρόνια να συνεχιστεί ή να διακοπεί η συνεργασία μαζί του.

vii. εάν με την πρακτική άσκηση δημιουργούνται ευκαιρίες για μελλοντική απασχόληση των πτυχιούχων

Γίνεται συστηματική προσπάθεια κατά την αρχική φάση τοποθέτησης των φοιτητών/τριών να υπάρξουν ευκαιρίες μελλοντικής επαγγελματικής απασχόλησής τους από τους φορείς μετά το πέρας της πρακτικής τους άσκησης. Έτσι κατά τη διαδικασία επιλογής φοιτητών/τριών που θα απασχοληθούν σε κάθε φορέα, γίνεται εκτενής συζήτηση με τους/τις υποψηφίους/ιες, ώστε να διασφαλιστεί η καταλληλότητα του/της κάθε φοιτητή/τριας για τη συγκεκριμένη θέση πρακτικής άσκησης και έτσι να αυξηθούν οι πιθανότητες μελλοντικής απασχόλησής του/της από τον φορέα. Πράγματι, οι φοιτητές/τριες κυρίως δημιουργούν γέφυρες με τους οργανισμούς για μελλοντική συνεργασία. Κατά την περίοδο Μάρτιος-Μάιος 2011, μετά το τέλος της Πρακτικής Άσκησης, η συνεργασία συνεχίστηκε σε μία περίπτωση (1 στους 35 ασκούμενους/ες) ενώ κατά την περίοδο Μάρτιος 2012-Μάιος 2012 δημιουργήθηκε επίσης μια μονιμότερη εργασιακή σχέση (1 στους 19). Συνολικά, κατά τη διάρκεια του Προγράμματος 2010-2013 απορροφήθηκαν σε σύνολο 100 ασκούμενων 2 άτομα. Κατά τη περίοδο 2015-2016 εκπόνησης της Πρακτικής Άσκησης, μια ασκούμενη απέκτησε μονιμότερη ημι-επαγγελματική σχέση με τον φορέα άσκησης της. Κατά τους τελευταίους κύκλους εκπόνησης της Πρακτικής άσκησης δεν είχαμε ενημέρωση για επίτευξη μονιμότερων επαγγελματικών σχέσεων. Όμως και οι εργασιακές σχέσεις που δημιουργούνται είναι συχνά προσωρινές, ενώ κυριαρχεί από τη πλευρά πολλών φορέων άσκησης πολιτικών η κατεύθυνση του εθελοντισμού, κάτι βεβαίως που δεν συνιστά θέση εργασίας, αν και πιθανότατα στο μέλλον να δημιουργηθούν και τέτοιες ευκαιρίες.

Υπάρχει επαφή μεταξύ των ασκούμενων και της (ιδρυματικής) γραμματειακής υποστήριξης της Πρακτικής Άσκησης, αλλά και με την επιστημονικά υπεύθυνη του

Προγράμματος, η οποία σε κάποιες περιπτώσεις χρειάζεται να παρέμβει προς τον φορέα για τη διευθέτηση προβλημάτων.

Αξιολόγηση

Με βάση τα όσα αναλύθηκαν παραπάνω, συμπεραίνουμε ότι η δραστηριότητα της Πρακτικής Άσκησης είναι οργανικό κομμάτι του ΠΠΣ του Τμήματος και πραγματοποιήθηκε με επιτυχία κατά τη περίοδο 2006-2008 και 2010 και εντεύθεν. Η δραστηριότητα είναι επαρκώς πλαισιωμένη από την ακαδημαϊκή μονάδα και ωφελεί πολλαπλά τους/τις φοιτητές/τριες, ενώ συγχρόνως προβάλλει το Τμήμα και το έργο του. Η μη ικανοποιητική συμμετοχή των φοιτητών/τριών, που παρατηρήθηκε τα προηγούμενα έτη, έχει εν μέρει ξεπεραστεί με την καλύτερη και συστηματικότερη ενημέρωσή τους.

Οι αδυναμίες που διαπιστώθηκαν αφορούν τον μικρό αριθμό φορέων με καθαρό αντικείμενο σχεδιασμού και υλοποίησης κοινωνικών πολιτικών, η χαμηλή απορροφητικότητα των φοιτητών/τριών από τους φορείς, αν και συχνά τους απευθύνονται προτάσεις συνεργασίας σε εθελοντική βάση, και η έντονη γραφειοκρατική διαδικασία των πρωτοκόλλων του Προγράμματος. Σοβαρό πρόβλημα, αποτελεί η υπερβολική καθυστέρηση στην καταβολή της οικονομικής αποζημίωσης των φοιτητών/τριών και με δεδομένο ότι το οικονομικό κίνητρο πιθανότατα ασκεί κάποια επίδραση στο να εκδηλώσουν ενδιαφέρον συμμετοχής στην Πρακτική Άσκηση.

5. ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Αναφέρετε:

- **τις διαδικασίες επιλογής και εξέλιξης των μελών του διδακτικού προσωπικού και τις πρακτικές για τη διασφάλιση της διαφάνειας και αξιοκρατίας που εφαρμόζει η ακαδημαϊκή μονάδα**

Οι διαδικασίες επιλογής και εξέλιξης των μελών του διδακτικού προσωπικού ακολουθούν τα προβλεπόμενα από τη σχετική νομοθεσία και γίνεται κάθε δυνατή προσπάθεια για τη διασφάλιση της διαφάνειας και της αξιοκρατίας στις

διαδικασίες. Οι προκηρύξεις των θέσεων αναρτώνται στην κεντρική ιστοσελίδα του Παντείου Πανεπιστημίου.

- **το μέσο εβδομαδιαίο φόρτο διδακτικού έργου των μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού και τη διακύμανση μεταξύ της ελάχιστης και της μέγιστης επιβάρυνσης**

Το μέσο εβδομαδιαίο φόρτο διδακτικού έργου των μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού είναι 20+ ώρες. Στις ώρες αυτές περιλαμβάνονται οι ώρες διδασκαλίας των μαθημάτων (τουλάχιστον 6 ώρες), οι ώρες ακρόασης των φοιτητών/τριών (2 ώρες), η προετοιμασία για τα μαθήματα και η επίβλεψη των εργασιών (εργασίες σε διδασκόμενα μαθήματα, εξαμηνιαίες εργασίες, πτυχιακές εργασίες, μεταπτυχιακές διπλωματικές εργασίες, διδακτορικές διατριβές).

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί ότι τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος διδάσκουν τουλάχιστον τέσσερα (4) μαθήματα, τα οποία αφορούν τόσο το ΠΠΣ όσο και το ΠΜΣ του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής.

- **την ενδεχόμενη διαδικασία αξιολόγησης των διδασκόντων από τους φοιτητές**

Προβλέπεται διαδικασία αξιολόγησης των διδασκόντων/ουσών από τους/τις φοιτητές/τριες και από τους/τις τελειόφοιτους/ες μέσα από τη συμπλήρωση σχετικών ερωτηματολογίων (βλ. Β7). Ωστόσο, το Τμήμα εκφράζει προβληματισμούς γύρω από αυτή τη διαδικασία αξιολόγησης (βλ. σχετικό Υπόμνημα στο Παράρτημα της παρούσας Έκθεσης).

- **τρόπους αξιοποίησης των αποτελεσμάτων αξιολόγησης των διδασκόντων/ουσών από τους/τις φοιτητές/τριες (π.χ. εάν αυτά λαμβάνονται υπόψη στην εξέλιξη των μελών του διδακτικού προσωπικού)**

Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης των διδασκόντων/ουσών από τους/τις φοιτητές/τριες λαμβάνονται υπόψη στην εξέλιξη των μελών του διδακτικού προσωπικού, καθώς είναι διαθέσιμα εάν ζητηθούν από τις εισηγητικές επιτροπές και τα εκλεκτορικά σώματα.

- **την ενδεχόμενη ύπαρξη στρατηγικής σχετικά με την κινητικότητα των μελών της ακαδημαϊκής μονάδας**

Η στρατηγική για την κινητικότητα των μελών της ακαδημαϊκής μονάδας αφορά σε έναν αυστηρό προγραμματισμό για τις επιστημονικές άδειες (εσωτερικού και εξωτερικού). Συγκεκριμένα, κάθε μέλος ΔΕΠ δικαιούται να αιτηθεί για προέγκριση επιστημονικής άδειας τρία (3) έτη μετά την τελευταία του επιστημονική άδεια και την επόμενη χρονιά επανέρχεται με αίτηση για να λάβει την άδεια την ερχόμενη ακαδημαϊκή χρονιά. Η άδεια δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη του ενός εξαμήνου και γίνεται προσπάθεια να λαμβάνεται το εξάμηνο εκείνο που ο/η διδάσκων/ουσα δεν διδάσκει υποχρεωτικό μάθημα, ενώ για τα λοιπά μαθήματα γίνεται προσπάθεια να διδαχθούν από διδάσκοντες/ουσες του ίδιου ή συναφούς αντικειμένου.

Επίσης τα μέλη ΔΕΠ συμμετέχουν στα προγράμματα κινητικότητας του προγράμματος Erasmus+ τόσο για Διδασκαλία όσο και για Επιμόρφωση σε αντίστοιχα ιδρύματα της Ευρώπης.

- **την ενδεχόμενη πρόσθετη (από το ΠΠΣ ή/και το Ίδρυμα) οικονομική ενίσχυση των μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού, που λαμβάνουν μέρος στα προγράμματα κινητικότητας**

Δεν υπάρχει πρόσθετη οικονομική ενίσχυση των μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού, που λαμβάνουν μέρος στα προγράμματα κινητικότητας, πέραν αυτών που διατίθενται στο πλαίσιο των συμφωνιών Erasmus+. Μάλιστα, την περίοδο της οικονομικής κρίσης, το Πάντειο Πανεπιστήμιο δεν μπορούσε να καλύψει τα έξοδα των μελών ΔΕΠ για συμμετοχή τους με ανακοίνωση σε συνέδρια στο εξωτερικό.

- **τις ενδεχόμενες πρακτικές προσέλκυσης μελών ακαδημαϊκού προσωπικού υψηλού επιπέδου στο ΠΠΣ**

Το Τμήμα προσελκύει ακαδημαϊκό προσωπικό υψηλού επιπέδου μέσω των διαδικασιών μετακινήσεων, όπως προβλέπει η σχετική νομοθεσία. Την τελευταία τριετία, μετακινήθηκαν τρία μέλη ΔΕΠ από Περιφερειακά Πανεπιστήμια. Συγκεκριμένα, μετακινήθηκαν ο καθηγητής Διονύσης Γράβαρης (γνωστικό αντικείμενο: Θεωρία Κράτους και Κοινωνικής Πολιτικής), ο καθηγητής Χρίστος Παπαθεοδώρου (γνωστικό αντικείμενο: Κοινωνική Πολιτική) και ο καθηγητής

Σταύρος Μαυρουδέας (γνωστικό αντικείμενο: Πολιτική Οικονομία). Επίσης, το Τμήμα προέβη και στη συνεργασία με διδάσκοντες/ουσες άλλων Τμημάτων του Παντείου Πανεπιστημίου (Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας) ώστε να καλυφθούν ορισμένα «κενά» σε γνωστικά αντικείμενα, λόγω περιορισμένων προκηρύξεων νέων θέσεων ΔΕΠ. Συνολικά, το Τμήμα προσελκύει ακαδημαϊκό προσωπικό υψηλού επιπέδου μέσω προσκλήσεων σε συνέδρια, ημερίδες, κλπ.

- **την ενδεχόμενη θεσμοθέτηση βραβείων διδασκαλίας**

Δεν υπάρχει θεσμοθέτηση βραβείων διδασκαλίας.

- **την ύπαρξη ενδεχόμενης στρατηγικής της ακαδημαϊκής μονάδας για ερευνητικές δραστηριότητες σε συγκεκριμένα πεδία επιστημονικού ενδιαφέροντος**

Το Τμήμα αναπτύσσει στρατηγική για ερευνητικές δραστηριότητες στο διεπιστημονικό πεδίο της Κοινωνικής Πολιτικής μέσω του Εργαστηρίου Κοινωνικής Πολιτικής, του Εργαστηρίου Φύλου και του Εργαστηρίου Κοινωνικής Στατιστικής και Ανάλυσης Δεδομένων (αναλυτικές πληροφορίες βρίσκονται στο Β10).

Επίσης, πολλές δημοσιεύσεις των μελών ΔΕΠ προέρχονται από ανεξάρτητες δικές τους μη χρηματοδοτούμενες έρευνες (βλ. βιογραφικά των μελών ΔΕΠ στην ιστοσελίδα του Τμήματος: <http://socialpolicy.panteion.gr/>).

6. ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ

Περιγράψτε:

- τα μέσα και τους πόρους που διαθέτει το ΠΠΣ για την υποστήριξη της μάθησης και της ακαδημαϊκής δραστηριότητας (ανθρώπινο δυναμικό, υποδομές, υπηρεσίες κ.λπ.) και την προαγωγή της έρευνας

- τον τρόπο που γίνεται η διάθεση και η κατανομή των πόρων

Η υποστήριξη της μάθησης και της ακαδημαϊκής δραστηριότητας στο Τμήμα γίνεται μέσω δημόσιων πόρων (σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τα ΑΕΙ της χώρας), οι οποίοι αφορούν τόσο στο ανθρώπινο δυναμικό (μέλη ΔΕΠ κ.λπ.) όσο και

στις υποδομές και λοιπές υπηρεσίες. Οι τελευταίες προσφέρονται ως επί το πλείστον από το Πάντειο Πανεπιστήμιο. Επιπλέον, το Τμήμα παρέχει υλικοτεχνικές υποδομές για την υποστήριξη της έρευνας αλλά και της διδασκαλίας στα τρία εργαστήριά του (Εργαστήριο Φύλου, Εργαστήριο Κοινωνικής Πολιτικής, και Εργαστήριο Κοινωνικής Στατιστικής και Ανάλυσης Δεδομένων).

Αναφέρετε:

- την ύπαρξη ενδεχόμενων υποστηρικτικών δομών και υπηρεσιών για τους φοιτητές/τριες - τη στελέχωση των υπηρεσιών αυτών με εξειδικευμένο υποστηρικτικό και διοικητικό προσωπικό - τρόπους ανάπτυξης των ικανοτήτων του προσωπικού (επιμόρφωση κ.λπ.)

Αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με τις υποστηρικτικές δομές και υπηρεσίες για τους/τις φοιτητές/τριες και τη στελέχωσή τους με εξειδικευμένο υποστηρικτικό και διοικητικό προσωπικό αναφέρονται στην ιστοσελίδα του Παντείου Πανεπιστημίου (www.panteion.gr). Στο οργανόγραμμα που παρατίθεται στην εν λόγω σελίδα, αναφέρονται οι υπηρεσίες και το προσωπικό που τις στελεχώνει. Πρόκειται για τον/τη Γραμματέα, τη Γενική Διεύθυνση Διοικητικών Υπηρεσιών, τη Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών, τη Διεύθυνση Βιβλιοθήκης, Ανεξάρτητα Τμήματα, Γραμματείες Ακαδημαϊκών Τμημάτων και Αυτοτελή Τμήματα Υπαγόμενα στον/στην Γραμματέα. Στα τελευταία περιλαμβάνονται το Τμήμα Φοιτητικής Μέριμνας και ΚΕ.Φοι (Κέντρο Εξυπηρέτησης Φοιτητών), το Γραφείο Σταδιοδρομίας, η Υγειονομική Υπηρεσία, η Κοινωνική Υπηρεσία και το Γραφείο Πανεπιστημιακού Αθλητισμού. Επίσης, το Συμβουλευτικό Τμήμα του Γραφείου Διασύνδεσης παρέχει υπηρεσίες συμβουλευτικής σταδιοδρομίας. Οι παρεχόμενες συμβουλευτικές υπηρεσίες υλοποιούνται μέσω: Α) Ατομικής συμβουλευτικής και Β) Ομαδικής συμβουλευτικής-εργαστήρια. Το Γραφείο Διασύνδεσης παρέχει επίσης σεμινάρια.

Η επιμόρφωση του προσωπικού για την ανάπτυξη των ικανοτήτων του πραγματοποιείται κυρίως στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus+.

7. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Περιγράψτε τις διαδικασίες που έχουν προβλεφθεί για τη συλλογή πληροφοριών ως προς τους φοιτητές/τριες, το προσωπικό, τις υποδομές, τη δομή του ΠΠΣ, την οργάνωση και ποιότητα της διδασκαλίας, την παροχή υπηρεσιών κ.λπ. Αναφέρετε βασικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται για τη συλλογή πληροφοριών και την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων, όπως λ.χ. ερωτηματολόγια (φοιτητές/τριες Erasmus, διδακτικό προσωπικό, διοικητικό προσωπικό, τελειόφοιτοι, απόφοιτοι), συνεντεύξεις (εργοδότες, συνεργαζόμενοι φορείς, πολίτες κ.λπ.)

Τα βασικά εργαλεία που μέχρι τώρα χρησιμοποιούνται για τη συλλογή πληροφοριών είναι το ερωτηματολόγιο αξιολόγησης μαθήματος και το ερωτηματολόγιο τελειοφοίτων (βλ. Β7).

Αναφέρετε με ποιο τρόπο γίνεται η ανάλυση των πληροφοριών που συλλέγονται και πώς αξιοποιούνται τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την ανάλυση των πληροφοριών

Η ανάλυση των δεδομένων των ερωτηματολογίων γίνεται από την ΜΟΔΙΠ του Παντείου, η οποία βρίσκεται σε άμεση συνεργασία με την ΟΜΕΑ του Τμήματος για την αξιοποίηση των ευρημάτων προς την κατεύθυνση της ανατροφοδότησης του Τμήματος για τη λειτουργία του ώστε να προβεί σε ενέργειες βελτίωσης του παρεχόμενου διδακτικού έργου και των παρεχόμενων υπηρεσιών.

8. ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

Αναφέρετε:

- **το είδος των πληροφοριών που δημοσιοποιούνται και τις ομάδες/ενδιαφερόμενα μέρη στα οποία απευθύνονται**

Στην νέα ιστοσελίδα του Τμήματος (<http://socialpolicy.panteion.gr/>) δημοσιοποιούνται όλα τα στοιχεία που αφορούν στην πληροφόρηση των διδασκόντων/ουσών του Τμήματος (μέλη ΔΕΠ, ΕΔΙΠ, διδάσκοντες ΕΣΠΑ και διδάσκοντες/ουσες με βάση το ΠΔ407/80), καθώς επίσης και των φοιτητών/τριών (προπτυχιακών, μεταπτυχιακών και υποψήφιων διδασκόντων) και των

ερευνητών/τριών (μεταδιδακτορικών ή μη) των Εργαστηρίων (Εργαστήριο Σπουδών Φύλου, Εργαστήριο Κοινωνικής Πολιτικής και Εργαστήριο Κοινωνικής Στατιστικής και Ανάλυσης Δεδομένων).

Το είδος της πληροφορίας που δημοσιοποιείται στην ιστοσελίδα του Τμήματος αφορά σε **στατικό** και **δυναμικό** περιεχόμενο. Πιο συγκεκριμένα:

- **Στατικό περιεχόμενο**
  - Πληροφορίες που αφορούν στο Τμήμα (π.χ. Ιστορία του Τμήματος, Οργάνωση του Τμήματος, Ανθρώπινο Δυναμικό, Πρόσβαση κλπ.)
  - Πληροφορίες που αφορούν στις Σπουδές στο Τμήμα (Προπτυχιακές, Μεταπτυχιακές, Διδακτορικές, πληροφορίες για τις συνεργασίες του Τμήματος μέσω του προγράμματος Erasmus, κλπ.)
  - Πληροφορίες που αφορούν στην Έρευνα (πληροφορίες για τις Ερευνητικές Μονάδες του Τμήματος, τα ερευνητικά προγράμματα, τις δημοσιεύσεις και τις Βιβλιοθήκες (κεντρική και βιβλιοθήκη Εργαστηρίου Κοινωνικής Πολιτικής)
  - Πληροφορίες που σχετίζονται με τη Γραμματεία, όπως Υπηρεσίες, Έντυπα και Επικοινωνία

- **Δυναμικό περιεχόμενο**
  - Πληροφορίες που σχετίζονται με ανακοινώσεις της Γραμματείας ταξινομημένες σε κατηγορίες (Προπτυχιακά, Μεταπτυχιακά, Εκδηλώσεις, Εγγραφές, Κατατακτήριες, Συνελεύσεις, Προγράμματα, Πρακτική Άσκηση, Εγγραφές, Προκηρύξεις, Κοσμητεία, Γενικές)
  - Πληροφορίες για Γεγονότα που διοργανώνει το Τμήμα (Συνέδριο, Ημερίδα, Κύκλος διαλέξεων / σεμιναρίου, Εκδήλωση, Θερινό σχολείο, κλπ.), και
  - Τελευταία νέα που αφορούν καινούρια ερευνητικά προγράμματα, τη διοργάνωση εκπαιδευτικής επίσκεψης, τη δραστηριότητα των μελών του Τμήματος, παρουσιάσεις βιβλίων, κ.ά.

- **τα μέσα ή τους διαύλους επικοινωνίας που χρησιμοποιούνται για τη δημοσιοποίηση των πληροφοριών**

Τα μέσα επικοινωνίας που χρησιμοποιούνται για τη δημοσιοποίηση των πληροφοριών στηρίζονται κυρίως στις νέες τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών και ιδιαίτερα της ηλεκτρονικής δημοσίευσης στην ιστοσελίδα των Τμήματος. Παρόλ' αυτά χρησιμοποιείται ανά περίπτωση και έντυπο υλικό (π.χ. αφίσες των εκδηλώσεων, προγράμματα ημερίδας, κ.ά.) τα οποία αναρτώνται στους πίνακες ανακοινώσεων του Παντείου Πανεπιστημίου. Επιπλέον, πληροφορίες και ενημερωτικό υλικό για τις δράσεις του Τμήματος δύνανται να αποσταλούν και ηλεκτρονικά σε λίστες ηλεκτρονικών διευθύνσεων.

- **τα σχετικά έγγραφα (ενημερωτικά φυλλάδια, κανονισμοί, οδηγοί κ.λπ.) που δημοσιοποιεί η ακαδημαϊκή μονάδα**

Το Τμήμα αναρτά στην ιστοσελίδα του όλα τα απαραίτητα έγγραφα που αφορούν την πλήρη ενημέρωση των φοιτητών/τριών και των διδασκόντων/διδασκουσών του. Πιο συγκεκριμένα, στην ιστοσελίδα αναρτώνται οι κανονισμοί σπουδών (προπτυχιακών, μεταπτυχιακών και διδακτορικών), οι οδηγοί σπουδών, οι οδηγίες συγγραφής των εργασιών (πτυχιακών εργασιών, διπλωματικών εργασιών και διδακτορικών διατριβών), πληροφορίες για τα διδασκόμενα μαθήματα (π.χ. περιγράμματα μαθημάτων, διδάσκοντες/διδάσκουσες, κλπ), ώρες υποδοχής των μελών ΔΕΠ κ.ά. Αναρτώνται επίσης ενημερωτικά φυλλάδια και προγράμματα για όλες τις εκδηλώσεις του Τμήματος, πληροφορίες για τα ερευνητικά προγράμματα των μελών ΔΕΠ του Τμήματος, για τις συνεργασίες του Τμήματος με άλλα Πανεπιστήμια μέσω του προγράμματος Erasmus κ.ά.

- **τρόπους επίτευξης της αντικειμενικότητας και σαφήνειας της πληροφόρησης, τρόπους καθορισμού και ελέγχου του περιεχομένου της ιστοσελίδας που αφορά στο συγκεκριμένο ΠΠΣ, καθώς και η ενδεχόμενη διαδικασία για την τακτική επικαιροποίηση των πληροφοριών που παρουσιάζονται στην ιστοσελίδα του ΠΠΣ.**

Το Τμήμα επιτυγχάνει την αντικειμενικότητα και τη σαφήνεια της πληροφόρησης με ποικίλους τρόπους:

- Το στατικό περιεχόμενο (π.χ. οι οδηγοί σπουδών του επόμενου ακαδημαϊκού έτους) ελέγχεται και αποφασίζεται από τις αντίστοιχες επιτροπές (προπτυχιακών, μεταπτυχιακών και διδακτορικών σπουδών) και επικυρώνεται από τη Συνέλευση.
- Το δυναμικό περιεχόμενο (π.χ. εκδηλώσεις, νέα, κλπ.) ελέγχεται και καθορίζεται από τριμελή επιτροπή που αποτελείται από μέλη ΔΕΠ του Τμήματος (τον/την πρόεδρο του Τμήματος, τον/την διευθυντή/τρια του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών και την υπεύθυνη για τη διαχείριση της ιστοσελίδας).
- Το υπεύθυνο για την ιστοσελίδα μέλος της επιτροπής φροντίζει για την άμεση επικαιροποίηση των πληροφοριών που παρουσιάζονται στο διαδίκτυο και βρίσκεται σε άμεση επικοινωνία με τα υπόλοιπα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος και τη Γραμματεία.

9. ΣΥΝΕΧΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Περιγράψτε τον τρόπο με τον οποίο πραγματοποιείται η ετήσια εσωτερική αξιολόγηση του προγράμματος σπουδών. Αναφέρετε τη συνεργασία της ακαδημαϊκής ομάδας (ΟΜΕΑ) με τη ΜΟΔΙΠ ως μέρος της διαδικασίας της ετήσιας εσωτερικής αξιολόγησης του ΠΠΣ

Η ΟΜΕΑ συνεργάζεται με τα μέλη ΔΕΠ για τη συμπλήρωση των ατομικών απογραφικών δελτίων, των απογραφικών δελτίων των μαθημάτων αλλά και για τη διακίνηση των ερωτηματολογίων αξιολόγησης των μαθημάτων από τους/τις φοιτητές/τριες. Στα επιμέρους αυτά στάδια αξιολόγησης, η ΟΜΕΑ βρίσκεται σε άμεση συνεργασία με τις δομές της ΜΟΔΙΠ για τη στήριξή της στην απαραίτητη υλικοτεχνική υποδομή (παροχή ειδικών εντύπων αξιολόγησης κατά περίπτωση, συλλογή και επεξεργασία στοιχείων των ερωτηματολογίων προς τους/τις φοιτητές/τριες, κοκ), την παροχή απαραίτητων πληροφοριών, διευκρινίσεων και γενικότερα υποστήριξης για την αποτελεσματική διαδικασία αξιολόγησης, και τέλος τεχνικές εκθέσεις σχετικά με δείκτες αξιολόγησης μαθημάτων και διδασκόντων/-

ουσών, απαραίτητες στις διαδικασίες αναμόρφωσης/επικαιροποίησης του Οδηγού και του Κανονισμού Σπουδών και κατά τις εξελίξεις των μελών ΔΕΠ.

Τα στοιχεία που αντλούνται από τα απογραφικά δελτία διδασκόντων/ουσών και των μαθημάτων τους, καθώς και από τα ερωτηματολόγια των φοιτητών/τριών συζητούνται εκτενώς στις Συνελεύσεις του Τμήματος και στις επιμέρους Επιτροπές Σπουδών (ΠΠΣ, ΠΜΣ), καθώς και στα αρμόδια όργανα του Εργαστηρίου Φύλου, του Εργαστηρίου Κοινωνικής Πολιτικής, και του Εργαστηρίου Κοινωνικής Στατιστικής και Ανάλυσης Δεδομένων, για τη βελτίωση του έργου τους.

Αναφέρετε τη διαδικασία για την επανεκτίμηση, την αναπροσαρμογή και την επικαιροποίηση της ύλης των μαθημάτων

Η επανεκτίμηση, αναπροσαρμογή και επικαιροποίηση της ύλης των διδασκόμενων μαθημάτων, σεμιναρίων και λοιπών μαθημάτων αυτενέργειας του Τμήματος, γίνεται με βάση την έρευνα που διεξάγει το κάθε μέλος ΔΕΠ προσωπικά και σε συνεργασία με συναδέλφους συναφών αλλά και διαφορετικών γνωστικών αντικειμένων του Τμήματος, αλλά και άλλων Τμημάτων, καθώς και με βάση τη συνεργασία με συναδέλφους από το εξωτερικό. Επίσης, η ανανέωση της ύλης γίνεται με βάση τη συμμετοχή των μελών ΔΕΠ σε συνέδρια, ημερίδες, σεμινάρια, ερευνητικά προγράμματα κ.λπ. Οι δράσεις αυτές συμβάλλουν στην παραγωγή δημοσιεύσεων των μελών ΔΕΠ, που με τη σειρά τους εμπλουτίζουν το υλικό των μαθημάτων και κατ' επέκταση συμβάλλουν στην επικαιροποίηση της ύλης τους. Περισσότερες πληροφορίες μπορούν να αντληθούν και από τα βιογραφικά σημειώματα των μελών ΔΕΠ που βρίσκονται αναρτημένα στην ιστοσελίδα του Τμήματος (<http://socialpolicy.panteion.gr/>). Από τα παραπάνω, προκύπτει ότι η ανανέωση του ΠΠΣ τροφοδοτείται από την εξέλιξη των γνωστικών αντικειμένων, των επιστημονικών-ερευνητικών ενδιαφερόντων των μελών ΔΕΠ, αλλά και των ενδιαφερόντων των φοιτητών/τριών, οι οποίοι/ες μιλούν στην ερευνητική σκέψη και διαδικασία, ιδιαίτερα στο πλαίσιο των μαθημάτων αυτενέργειας που προσφέρει το Τμήμα.

Αναφέρετε συγκεκριμένο σχέδιο δράσης για την άρση των αρνητικών και την ενίσχυση των θετικών σημείων με καθορισμένες προτεραιότητες

Το νέο ΠΠΣ ανανεώθηκε με την αύξηση του αριθμού των προσφερόμενων Σεμιναρίων (που μάλιστα έγινε υποχρεωτική η επιλογή τους) σε ερευνητικά θέματα αιχμής, καθώς ένα αρνητικό σημείο του παλιού ΠΠΣ, που εντοπίστηκε, ήταν η σχετικά περιορισμένη αυτενέργεια των φοιτητών/τριών.

Καθώς εντοπίστηκαν ελλείψεις σε συγκεκριμένα γνωστικά αντικείμενα (λόγω της συνταξιοδότησης μελών ΔΕΠ, των αναστολών καθηκόντων ορισμένων μελών ΔΕΠ κ.λπ.) έγινε προσπάθεια αρκετά αντικείμενα να καλυφθούν από νέους/νέες επιστήμονες (διδάσκοντες/ουσες ΕΣΠΑ, διδάσκοντες/ουσες σύμφωνα με το Π.Δ. 407, ΕΔΙΠ κ.λπ.). Επίσης, η μετακίνηση τριών μελών ΔΕΠ προς το Τμήμα (που προαναφέρθηκε) συνέβαλε στην κάλυψη μαθημάτων του Τμήματος σε γνωστικά αντικείμενα αιχμής.

Ακόμη, τυχόν αρνητικά σημεία του συνόλου του παρεχόμενου διδακτικού έργου των μελών ΔΕΠ έγινε προσπάθεια να αρθούν μέσα από τη λειτουργία του Γραφείου παραπόνων του Τμήματος.

Συνολικά, τα θετικά σημεία του ΠΠΣ (όπως προκύπτουν μεταξύ άλλων και από τη θετική ανταπόκριση των φοιτητών/τριών) ενισχύονται μέσα από την καθιέρωση αρκετών γνωστικών αντικειμένων στο ΠΠΣ (όπως προκύπτει από τη μετάβαση από το παλιό στο νέο ΠΠΣ).

Αναφέρετε τους μηχανισμούς και τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, μέσω των οποίων το ΠΠΣ επιτυγχάνει τη συνεχή βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας

Το ΠΠΣ παρακολουθείται από τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος τόσο ατομικά όσο και συλλογικά στο πλαίσιο της Συνέλευσης του Τμήματος. Πριν τις αλλαγές στο ΠΠΣ κάθε έτος, έχουν προηγηθεί εργασίες και συνεδριάσεις της Επιτροπής ΠΠΣ. Η Επιτροπή ΠΠΣ εισηγείται στη Συνέλευση του Τμήματος αλλαγές στο ΠΠΣ προς την κατεύθυνση της βελτίωσής του. Και αντιστρόφως, οι συλλογικές συζητήσεις στη Συνέλευση του Τμήματος και η επεξεργασία όλων των επιχειρημάτων και των προτάσεων της Επιτροπής ΠΠΣ συμβάλλουν στην πραγματοποίηση των παρεμβάσεων ανανέωσης και εξέλιξης του ΠΠΣ.

Αναφέρετε συγκεκριμένα παραδείγματα που, κατά τη γνώμη σας, έχουν οδηγήσει σε βελτιώσεις σχετικά με την επίτευξη των μαθησιακών αποτελεσμάτων του ΠΠΣ

Όπως φαίνεται μέσα από την αναμόρφωση του ΠΠΣ, έχει γίνει προσπάθεια να επιτευχθούν σε μεγαλύτερο βαθμό τα μαθησιακά αποτελέσματα, τα οποία διατυπώνονται στην ενότητα 1 (Πολιτική Διασφάλισης Ποιότητας) της παρούσας έκθεσης, μέσω της αύξησης της μαθημάτων αυτενέργειας και μέσω της ενδυνάμωσης του θεσμού της Πρακτικής Άσκησης, όπως περιγράφηκε στην ενότητα 4 (Εισαγωγή φοιτητών/τριών, στάδια φοίτησης, αναγνώριση σπουδών και λήψη πτυχίου).

10. ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΠΣ

Αναφέρετε εάν έχει προηγηθεί εξωτερική αξιολόγηση της ακαδημαϊκής μονάδας στην οποία λειτουργεί το ΠΠΣ και την ημερομηνία παραλαβής της τελικής έκθεσης

Η τελευταία εξωτερική αξιολόγηση του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής έλαβε χώρα το έτος 2014. Η Επιτροπή Εξωτερικής Αξιολόγησης επισκέφθηκε το Τμήμα το χρονικό διάστημα 17-19 Φεβρουαρίου 2014 και εργάστηκε για την ολοκλήρωση της έκθεσής της έως τις 22 Φεβρουαρίου 2014. Η έκθεση εξωτερικής αξιολόγησης εκδόθηκε τον Φεβρουάριο του 2014 (βλ. Β8).

Αναφέρετε το, κατά προσέγγιση, ποσοστό των συστάσεων της Επιτροπής Εξωτερικής Αξιολόγησης που έχουν αξιοποιηθεί από την ακαδημαϊκή μονάδα

Οι συστάσεις της Επιτροπής Εξωτερικής Αξιολόγησης αξιοποιήθηκαν από την ακαδημαϊκή μονάδα σε ένα ποσοστό 70%.

Αναφέρετε αναλυτικότερα τον τρόπο αξιοποίησης των συστάσεων της εξωτερικής αξιολόγησης της ακαδημαϊκής μονάδας ή/και του Ιδρύματος για τη βελτίωση της λειτουργίας του ΠΠΣ (να γίνει αναφορά στο σχέδιο δράσης)

Όσον αφορά στο **αναλυτικό πρόγραμμα** του ΠΠΣ του Τμήματος, η Επιτροπή Εξωτερικής Αξιολόγησης πρότεινε τον προσανατολισμό του Τμήματος στο παγκοσμιοποιημένο πλαίσιο μέσα στο οποίο λαμβάνουν χώρα οι τρέχουσες συζητήσεις της κοινωνικής πολιτικής και όχι η επικέντρωση σε τοπικά ζητήματα

μόνο. Το Τμήμα θεωρεί ότι η ανάλυση – ερμηνεία ζητημάτων τοπικού ενδιαφέροντος που εντάσσονται στο διεπιστημονικό πεδίο της Κοινωνικής Πολιτικής αποτελεί συμβολή του Τμήματος στη βελτίωση σχετικών πολιτικών σε τοπικό επίπεδο. Ωστόσο, το Τμήμα έχει αυξήσει την εξωστρέφειά του, όπως προκύπτει από τη διδασκαλία μαθημάτων που εντάσσονται στο ευρύ πεδίο της συγκριτικής κοινωνικής επιστήμης, αλλά και από τις συμμετοχές πολλών μελών ΔΕΠ σε χρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Ένωση ερευνητικά προγράμματα και την αύξηση των δημοσιεύσεων τους σε διεθνή περιοδικά.

Η Επιτροπή Εξωτερικής Αξιολόγησης επεσήμανε τον υπερβολικά μεγάλο αριθμό μαθημάτων (υποχρεωτικών και επιλογής). Το Τμήμα, στην αναμόρφωση του ΠΠΣ, μείωσε τον αριθμό των μαθημάτων για τη λήψη πτυχίου και αύξησε την αυτενέργεια των φοιτητών/τριών μέσα από την αύξηση των προσφερόμενων σεμιναρίων και την υποχρεωτικότητα όσον αφορά την επιλογή τους. Η Επιτροπή άσκησε κριτική στις κατευθύνσεις του παλιού ΠΠΣ που οδηγούσαν σε μια άτυπη εξειδίκευση και πρότειναν ένα αναλυτικό πρόγραμμα πιο εστιασμένο, το οποίο θα παρέχει ένα πιο ομοιόμορφο σύνολο γνώσεων. Το νέο ΠΠΣ δεν έχει κατευθύνσεις.

Η Επιτροπή Εξωτερικής Αξιολόγησης πρότεινε αλλαγές στη σύνθεση της Επιτροπής ΠΠΣ. Κάθε χρόνο η Συνέλευση του Τμήματος ορίζει την Επιτροπή ΠΠΣ και έχουν υπάρξει αλλαγές των μελών της από τότε. Επίσης, η Επιτροπή Εξωτερικής Αξιολόγησης πρότεινε να υπάρξει διεθνής προτεινόμενη βιβλιογραφία σε πολλά μαθήματα του ΠΠΣ. Πράγματι, σε πολλά μαθήματα προτείνεται διεθνής βιβλιογραφία, όπως μπορεί να διαπιστωθεί και από τα Περιγράμματα των μαθημάτων. Η Επιτροπή Εξωτερικής Αξιολόγησης πρότεινε επίσης το Τμήμα να ανεβάζει τις αρχικές σημειώσεις διαλέξεων, δηλαδή παρουσιάσεις Power Point κλπ. Κάτι τέτοιο αφήνεται βέβαια στη διακριτική ευχέρεια του κάθε μέλους ΔΕΠ αλλά καθίσταται πλέον δυνατό μέσα από τη λειτουργία της νέας ιστοσελίδας του Τμήματος (<http://socialpolicy.panteion.gr/>). Τέλος, όσον αφορά στο αναλυτικό πρόγραμμα, η Επιτροπή Εξωτερικής Αξιολόγησης πρότεινε την έμφαση και την υιοθέτηση της φιλοσοφίας των ECTS (που αντικατοπτρίζουν τον φόρτο εργασίας των φοιτητών/τριών) αντί των διδακτικών μονάδων. Στο νέο ΠΠΣ, το Τμήμα αποδίδει πλέον διαφορετικά ECTS στα μαθήματα και τα σεμινάρια (6ECTS και 12ECTS αντίστοιχα, ενώ η πτυχιακή εργασία έχει τη βαρύτητα των 18 ECTS).

Όσον αφορά στη **διδασκαλία**, η Επιτροπή Εξωτερικής Αξιολόγησης επεσήμανε τη μη υποχρεωτικότητα παρακολούθησης των μαθημάτων και τις παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας (διαλέξεις) που δεν εστιάζουν στη διαδικασία επίλυσης προβλημάτων. Το Τμήμα έλαβε υπόψη αυτή την παρατήρηση και προέβη, όπως προαναφέρθηκε, στην αύξηση των προσφερόμενων σεμιναρίων (με υποχρεωτικές εργασίες και συνεπώς, αύξηση της αυτενέργειας των φοιτητών/τριών) και στην υποχρεωτικότητα στην επιλογή τους.

Όσον αφορά στην **έρευνα**, η Επιτροπή πρότεινε μια πιο ολοκληρωμένη ερευνητική στρατηγική του Τμήματος και οι ενέργειες του Τμήματος προς αυτή την κατεύθυνση φαίνονται μέσα από την αύξηση των διεθνών ερευνητικών προγραμμάτων που διεξάγονται στο Κέντρο Κοινωνικής Πολιτικής (μετεξέλιξη του ΚΕΚΜΟΚΟΠ) και στο Εργαστήριο Φύλου (βλ. Β10), και τα δύο εκ των οποίων έλαβαν πολύ θετικά σχόλια. Διεθνή προγράμματα και επιπλέον δράσεις διεξάγονται και στο νεοσύστατο Κέντρο Κοινωνικής Στατιστικής και Ανάλυσης Δεδομένων (βλ. Β10). Σε γενικές γραμμές, αυξήθηκαν οι δημοσιεύσεις σε διεθνή περιοδικά και οι συμμετοχές των μελών ΔΕΠ σε διεθνή συνέδρια. Μάλιστα, διεθνή συνέδρια διοργανώθηκαν στο Πάντειο, στα οποία είχαν ηγετικό ρόλο στην Οργανωτική τους Επιτροπή μέλη ΔΕΠ του Τμήματος. Επίσης, διοργανώθηκαν σεμινάρια, διαλέξεις με προσκεκλημένους από τη διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα κλπ. (για περισσότερες βλ. <http://socialpolicy.panteion.gr/>).

Αναφέρετε εάν μεσολάβησαν σημαντικά γεγονότα ή αλλαγές ή διακρίσεις (βραβεία, βελτίωση θέσης σε διεθνείς λίστες κατάταξης, συμμετοχή σε διαγωνισμούς διδασκόντων/ουσών, φοιτητών/τριών, ερευνητικών προγραμμάτων κ.λπ.) που αφορούν στο ΠΠΣ, από την τελευταία εξωτερική αξιολόγηση έως σήμερα

Μεταξύ άλλων σημαντικών διοργανώσεων με διεθνή διάσταση (βλ. <http://socialpolicy.panteion.gr/>), το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής είχε σημαντικό ρόλο στη διοργάνωση διεθνών συνεδρίων στο Πάντειο Πανεπιστήμιο μέσω της παρέμβασης μελών ΔΕΠ του Τμήματος. Συγκεκριμένα:

Με τη συνεργασία του ΚΕΚΜΟΚΟΠ (πλέον Εργαστηρίου Κοινωνικής Πολιτικής) και του Διεθνούς Κέντρου Μεσογειακών Αγρονομικών Σπουδών, διοργανώθηκε το Διεθνές Συνέδριο του Ευρωμεσογειακού Δικτύου FONCIMED «Διακυβέρνηση οικονομικών κρίσεων και δυναμική χρήσεων γης στον περιαστικό και αγροτικό χώρο: επενδύσεις μεγάλης κλίμακας, κοινωνικές και περιβαλλοντικές συγκρούσεις», Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, 16 Οκτωβρίου 2014 (επιστημονική και οργανωτική ευθύνη της καθηγήτριας του Τμήματος, Θεοδοσίας Ανθοπούλου).

Διεθνές Συνέδριο διοργάνωσε το Τμήμα (με ηγετικό μέλος στην Τοπική Οργανωτική Επιτροπή την καθηγήτρια του Τμήματος, Μαρία Καραμεσίνη) σε συνεργασία με την ΕΕΚΠ: 36th Annual Conference of the International Working Party on Labour Market Segmentation (IWPMS), “Long term trends in the world of work and effects of the economic crisis: Policy challenges and responses”, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, 22-24 Ιουνίου 2015 (για περισσότερες πληροφορίες, βλ. <http://iwplms-athens.gr/>).

Με τη συνεργασία του ΚΕΚΜΟΚΟΠ και της Επιστημονικής Εταιρείας Κοινωνικής Πολιτικής, διοργανώθηκε (με ηγετικό ρόλο σε αυτή τη διοργάνωση να έχει η καθηγήτρια του Τμήματος, Γεωργία Πετράκη) το 15^ο Γαλλόφωνο Συνέδριο Κοινωνιολογίας - Διεθνείς Ημέρες Κοινωνιολογίας της Εργασίας (15èmes Journées Internationales de Sociologie du Travail JIST 2016 *Crise(s) et mondes du travail*, LEST-ΚΕΚΜΟΚΟΠ-ΕΕΚΠ - Department of Social Policy - Panteion University, Αθήνα, 11-13 Μαΐου 2016 (για περισσότερες πληροφορίες, βλ. <https://jist2016.sciencesconf.org/>).

Το 13^ο Συνέδριο της Ευρωπαϊκής Κοινωνιολογικής Εταιρείας (European Sociological Association) διοργανώθηκε (με ηγετικό ρόλο σε αυτή τη διοργάνωση από μέρους του Παντείου Πανεπιστημίου, την καθηγήτρια Δέσποινα Παπαδοπούλου - Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής, ως υπεύθυνη της Οργανωτικής και Επιστημονικής Επιτροπής) Πάντειο Πανεπιστήμιο - Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, 29 Αυγούστου – 1 Σεπτεμβρίου 2017 (για περισσότερες πληροφορίες, βλ. <https://www.europeansociology.org/conferences/past-esa-conferences/13th->

conference-2017-athens). Θα πρέπει να αναφερθούν εδώ τα μέλη της Local Organising Committee (LOC):

Chair: Apostolos G. Papadopoulos (Harokopio University, Athens)
Members: Emmanouel Alexakis (University of Crete), Laoura Alipranti-Maratou (National Centre for Social Research), Nicolaos Demertzis (University of Athens/National Centre for Social Research), Constantinos Dimoulas (Panteion University), Christina Karakioulafi (University of Crete), Charalambos Kasimis (Agricultural University of Athens), Thomas Koniavitis (Panteion University), Sokratis Koniordos (University of Crete), Maria Koussis (University of Crete), Ismini Kriari (Panteion University), Alexandros-Andreas Kyrtis (University of Athens), Nikos Leandros (Panteion University), George Mavrommatis (Harokopio University), Nicos Mouzelis (London School of Economics and Political Science), Maria Nikolaidou (Harokopio University), Eleni Nina-Pazarzi (University of Pireus), Despina Papadopoulou (Panteion University), Maria Petmesidou (University of Thrace), Constantinos Phellas (University of Nicosia, Cyprus), George Pleios (University of Athens), Chryssa Sofianopoulou (Harokopio University), Theodoros Sakellaropoulos (Panteion University), Evangelia Tastsoglou (Saint Mary's University, Canada), Nicolaos Tatsis (University of Athens), Joanna Tsiganou (National Centre for Social Research), Chryssa Zachou (Deree College, Athens).

Το βίντεο της βράβευσης κάποιων μελών της LOC, μεταξύ των οποίων και της νυν Προέδρου του Τμήματος, της Despina Papadopoulou είναι το εξής: <https://www.youtube.com/watch?v=vnryvhdL1tY>.

Το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου Πανεπιστημίου, σε συνεργασία με την Ελληνική Επιστημονική Εταιρεία Πολιτικής Οικονομίας (ΕΕΠΟ), διοργάνωσε (με κεντρικούς διοργανωτές τους καθηγητές του Τμήματος, Χρίστο Παπαθεοδώρου και Σταύρο Μαυρουδέα) το Διεθνές Συνέδριο *International Conference of Political Economy* (ICOPEC) 2018, με θέμα «Δέκα χρόνια μετά τη Μεγάλη Ύφεση: Η Ορθόδοξη απέναντι στην Ετεροδόξη Οικονομική». Το συνέδριο έλαβε χώρα στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, στις 6-9 Σεπτεμβρίου 2018 (για περισσότερες πληροφορίες, βλ. <http://socialpolicy.panteion.gr/events/375-diethnes-synedrio-icopec-2018>).

Το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών (με τον καθηγητή του Τμήματος, Σπύρο Σακελλαρόπουλο, ως κεντρικό διοργανωτή) σε συνεργασία με το διεθνές ακαδημαϊκό περιοδικό *Historical Materialism* οργάνωσε διεθνές συνέδριο με θέμα «Rethinking, crisis, resistance and strategy». Το συνέδριο πραγματοποιήθηκε στις εγκαταστάσεις του Παντείου Πανεπιστημίου μεταξύ 2-5 Μαΐου 2019 με τη συμμετοχή 400 ομιλητών και ομιλητριών (για περισσότερες πληροφορίες, βλ. <http://historicalmaterialismathens2019.net/>).

Το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου (με την αναπληρώτρια καθηγήτρια Ελένη Πρόκου ως κεντρική διοργανώτρια) - σε συνεργασία με την Ελληνική Εταιρεία Συγκριτικής και Διεθνούς Εκπαίδευσης, της Εταιρεία Οργάνωσης και Διοίκησης της Εκπαίδευσης, το Π.Μ.Σ. «Πολιτική, Διοίκηση και Αξιολόγηση στην Εκπαίδευση» του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας του Ε.Κ.Π.Α. - διοργάνωσε διεθνή ημερίδα με θέμα *Education governance: Comparative and international perspectives* (Αθήνα, 5 Απριλίου 2019) (για περισσότερες πληροφορίες βλ. <http://socialpolicy.panteion.gr/news/605-syndiorganosi-diethnoys-imeridas>).

Πέραν της διοργάνωσης διεθνών συνεδρίων, μια σειρά άλλων γεγονότων και δράσεων δείχνουν τη αναγνώριση των μελών ΔΕΠ του Τμήματος στην Ελλάδα και στο διεθνές περιβάλλον.

Το έργο του Τμήματος για την κοινωνική στρωμάτωση και την κοινωνική πολιτική τιμήθηκε από την Ακαδημία Αθηνών (2019) μέσα από την ερευνητική δουλειά της ομότιμης καθηγήτριας του Τμήματος, **Κυριακής Κασιμάτη**.

Με πρωτοβουλία της καθηγήτριας **Θεοδοσίας Ανθοπούλου**, υπογράφηκε Σύμβαση Συνεργασίας μεταξύ του Παντείου Πανεπιστημίου και πανεπιστημιακών και ερευνητικών φορέων από τη Γαλλία, την Τυνησία, το Μαρόκο, την Πορτογαλία και την Ελλάδα, που είναι ιδρυτικά μέλη του ευρωμεσογειακού δικτύου FONCIMED

για θέματα που σχετικά με τη διαχείριση γης, τα κοινά και τις έγγειες σχέσεις (Νοέμβριος 2018). Η καθηγήτρια Θεοδοσία Ανθοπούλου διετέλεσε επίσης αξιολογήτρια στα διεθνή περιοδικά:

- *Sustainability*
- *Journal of Rural Studies*
- *South European Society and Politics*
- *Land Use Policy*
- *Gender Place and Culture*
- *Economie Rurale*
- *Options Méditerranéennes*
- *Région et Développement*
- *African Journal of Agricultural Research*
- *AGER Journal of Depopulation and rural development studies*

Ο αναπληρωτής καθηγητής **Κώστας Δημουλάς** διετέλεσε:

- (2015-2020) Μέλος της Editorial Committee της επιστημονικής επιθεώρησης *Journal of Balkans and Near Eastern Studies*.
- (2019-2020) Αξιολογητής Ερευνητικών Προτάσεων του ΕΛΙΔΕΚ.
- (2013-2017) Μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής του Περιοδικού «Κοινωνική Πολιτική».
- (2018-2020) Πρόεδρος της Επιστημονικής Εταιρίας Κοινωνικής Πολιτικής και υπεύθυνος έκδοσης του Περιοδικού της ΕΕΚΠ «Κοινωνική Πολιτική».
- (2018) Αξιολογητής προτεινόμενου άρθρου προς δημοσίευση στην επιστημονική επιθεώρηση *Journal of International and Comparative Social Policy*.
- (2018) Αξιολογητής προτεινόμενου προς έκδοση βιβλίου στον εκδοτικό οίκο: Routledge.

Η καθηγήτρια **Μαρία Καραμεσίνη** συμμετείχε ως προσκεκλημένη ομιλήτρια στα κάτωθι συνέδρια του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ): Α) Συνάντηση εμπειρογνομώνων της UNCTAD - *United Nations Conference on Trade and Development (OHE)*, Multi-year Expert Meeting on Enhancing and Enabling Economic

Environment at All Levels in Support of Inclusive and Sustainable Development, and the Promotion of Economic Integration and Cooperation, Third Session, Geneva, 25-26 February 2019. Η εισήγησή της είχε τίτλο: “Laying the Foundations for a New Care Economy under Harsh Austerity: the Greek paradox”. Β) Συνέδριο του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας (ΟΗΕ) και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με θέμα “Inequalities and the world of work: what contribution of industrial relations and social dialogue?”, Βρυξέλλες, 23-24 Φεβρουαρίου 2017. Η εισήγησή της είχε τίτλο: «Imposed labour market flexibility and inequality in today’s Greece». Γ) Συνέδριο του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας (ΟΗΕ) και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με θέμα Long-term trends in the world of work: What effects on inequalities and middle-income groups, Βρυξέλλες, 29 Φεβρουαρίου – 1 Μαρτίου 2016. Η εισήγησή της είχε τίτλο: «Public sector, factor of growth and erosion of the middle class in Greece».

Δ)

Συνέδριο του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με θέμα European Social Model in times of economic crisis and austerity policies, Βρυξέλλες, 27-28 Φεβρουαρίου 2014. Η εισήγησή της είχε τίτλο: «Drastic changes in workers’ rights and working conditions in Greece to achieve internal devaluation». Επίσης, συμμετείχε ως keynote speaker στο διεθνές συνέδριο: 40th Annual Conference of the International Working Party on Labour Market Segmentation (IWPLMS), Düsseldorf, 9th & 10th September 2019, με θέμα “The search for security under disruptive technologies and deconstructed labour markets”. Ο τίτλος της κύριας (keynote) ομιλίας της είχε τίτλο: *Combating Unemployment under Austerity in Greece: The experience of the Left Government (2015-2019)*. Ακόμη, η καθηγήτρια Μαρία Καραμεσίνη, από το 2003 είναι μέλος της συντονιστικής επιτροπής της «Διεθνούς Ομάδας Εργασίας για την Κατάτμηση της Αγοράς Εργασίας» (I.W.P.L.M.S). Μεταξύ 2003 και 2006 και τη διετία 2009-2010, διετέλεσε μέλος της διεθνούς επιστημονικής επιτροπής, ενώ από το 2011 είναι μέλος της διοικούσας επιτροπής της διεθνούς διεπιστημονικής ερευνητικής ομάδας «Αγορά εργασίας και φύλο» (MA.G.E.) του γαλλικού Εθνικού Κέντρου Επιστημονικής Έρευνας (C.N.R.S.). Το 2013 έγινε μέλος του Διεθνούς Δικτύου για τις Γονικές Άδειες (International Network of Leave Policies and Research), ενώ από το 2014 έχει διατελέσει εμπειρογνώμων της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας για την Ελλάδα σε θέματα

αγοράς εργασίας, εργασιακών σχέσεων και κοινωνικής πολιτικής, ως προσκεκλημένη ερευνήτρια σε τρία διεθνή ερευνητικά προγράμματα. Η καθηγήτρια Μαρία Καραμεσίνη είναι επίσης κριτής άρθρων στα διεθνή επιστημονικά περιοδικά:

- *Feminist Economics* (ΗΠΑ)
- *International Journal of Manpower* (Η.Π.Α)
- *Journal of European Social Policy* (Ηνωμένο Βασίλειο)
- *Economies & Sociétés* (Γαλλία)
- *Industrial Relations Journal* (Ηνωμένο Βασίλειο)
- *Relations industrielles / Industrial Relations* (Καναδάς)

Ο καθηγητής **Ιωάννης Κουζής** διετέλεσε:

- Πρόεδρος της Επιστημονικής Επιτροπής του Υπουργείου Εργασίας για τη σύνταξη νομοσχεδίου για τις συλλογικές διαπραγματεύσεις (2015).
- Πρόεδρος της Επιστημονικής Επιτροπής των Υπουργείων Εσωτερικών και Εργασίας για την σύνταξη νομοσχεδίου για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (2018-2019).
- Πρόεδρος της Επιστημονικής Εταιρείας Κοινωνικής Πολιτικής (2016-2018).
- Μέλος της Κεντρικής Επιτροπής Εξετάσεων για τους εισαγωγικούς διαγωνισμούς στην Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (2014-2019).
- Πρόεδρος της Επιστημονικής Επιτροπής της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης για την σύνταξη εκπαιδευτικού υλικού στη θεματική «Κοινωνική Πολιτική και Απασχόληση» (2014).
- Μέλος της Συντακτικής Επιτροπής της *Επιθεώρησης Κοινωνικών Ερευνών* του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (2014-2015).
- Μέλος της Συντακτικής Επιτροπής της *Κοινωνικής Πολιτικής* της Επιστημονικής Εταιρείας Κοινωνικής Πολιτικής (2016-2018).
- Μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής του Ινστιτούτου Εργασίας της ΓΣΕΕ (2014-2015).

- Μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής Μελετών και Τεκμηρίωσης του Κοινωνικού Πολύκεντρου της ΑΔΕΔΥ (2018-2020).
- Μέλος του Μητρώου Εμπειρογνομόνων του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (2016-2020).
- Αξιολογητής ερευνητικών προτάσεων στο Κέντρο Έρευνας για τις Ανθρωπιστικές Επιστήμες (2016-2019).

Ο επίκουρος καθηγητής **Άκης Λελεδάκης** έλαβε υποτροφία του Ιδρύματος Fulbright για έρευνα στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνια - Λος Αντζελες (UCLA) (Ιανουάριος - Μάιος 2016).

Ο καθηγητής **Σταύρος Μαυρουδέας** έλαβε βραβείο (2018) της World Association of Political Economy (WAPE) για «Εξέχουσα Συνεισφορά στην Πολιτική Οικονομία στον 21^ο αιώνα» ('Distinguished Achievement Award on World Political Economy of the Twenty-first Century') με το βιβλίο *Greek Capitalism in Crisis* (Routledge). Επίσης, είναι:

A) Ιδρυτικό μέλος, Γραμματέας (2008-2013) και πρόεδρος (2018-2020) του ΔΣ της Επιστημονικής Εταιρείας Πολιτικής Οικονομίας.

B) Μέλος της World Association of Political Economy (WAPE) και του Διοικητικού Συμβουλίου της (2018).

Γ) Κριτής στους εκδοτικούς οίκους Routledge, Palgrave-McMillan κ.α. καθώς και στα διεθνή επιστημονικά περιοδικά:

- *Science & Society*
- *Review of Political Economy*
- *Review of Radical Political Economics*
- *International Critical Thought*
- *World Review of Political Economy*
- *Research in Political Economy*
- *Review of Keynesian Economics*
- *Bulletin of Political Economy*
- *Economic Issues*

- *Journal of European Economic History*

Η καθηγήτρια **Αικατερίνη Μιχαλοπούλου** είναι:

- Emphasis Editor (History of Official Statistics)
και Reviewer του περιοδικού *Statistical Journal of the IAOS* (από το 2015)
- Reviewer του περιοδικού *Revista Internacional de Sociología* (από το 2017)
- Reviewer του περιοδικού *Social Indicators Research* (από το 2013)

Ο καθηγητής **Χρήστος Μπάγκαβος** είχε τις ακόλουθες δραστηριότητες:

A) Εμπειρογνώμονας Αξιολογητής ερευνητικών προτάσεων και προγραμμάτων, European Commission DG Research, European Commission DG Employment, Social Affairs & Inclusion, Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας.

B) Εμπειρογνώμονας στην Ελληνική Στατιστική Αρχή.

Επίσης, έχει διατελέσει αξιολογητής-κριτής εργασιών στα διεθνή επιστημονικά περιοδικά:

- *European Sociological Review*
- *Population Review*
- *Asian Geographer*
- *Vienna Yearbook of Population Research*
- *Demographic Research*
- *European Journal of Population*
- *Population and Environment*
- *GENUS*
- *Journal of Public Health Research*
- *Journal of Immigrant and Minority Health*
- *International Migration*
- *Journal of International Migration and Integration*
- *Journal of Statistics and Management Systems*

Η καθηγήτρια **Δέσποινα Παπαδοπούλου** διετέλεσε:

- Αξιολογήτρια (reviewer) στην European Sociological Association.

- Μέλος Συντακτικής Επιτροπής και Αξιολογήτρια στα *Τετράδια Κοινωνικής Πολιτικής* του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου Πανεπιστημίου.
- Ιδρυτικό Μέλος και Μέλος Συντακτικής Επιτροπής και αξιολογήτρια στο επιστημονικό περιοδικό *Κοινωνική Πολιτική*, που εκδίδει η Επιστημονική Εταιρεία Κοινωνικής Πολιτικής (ΕΕΚΠ).
- Μέλος του περιοδικού *Ελληνική Κοινωνιολογική Επιθεώρηση*.
- Μέλος και Αξιολογήτρια του περιοδικού *Ελληνική Κοινωνιολογική Επιθεώρηση*.
- Αξιολογήτρια σε ευρωπαϊκά προγράμματα στο Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας της Κύπρου.

Ο καθηγητής **Χρίστος Παπαθεοδώρου** ήταν προσκεκλημένος ομιλητής στα διεθνή συνέδρια: Α) "Webinar - Data in Europe: Poverty", CESSDA, 13 November 2018. Β) "Workshop on Responses to the Crisis of Welfare in Europe", Democritus University of Thrace, 28 May 2016. Γ) "Long term trends in the world of work and effects of the economic crisis: Policy challenges and responses", 36th Annual Conference of the International Working Party on Labour Market Segmentation (IWPLMS), Athens, 22-24 June 2015. Επίσης, διετέλεσε αξιολογητής-κριτής εργασιών στα διεθνή επιστημονικά περιοδικά:

- *Journal of Social Policy*
- *International Journal of Social Economics*
- *Journal of Income Distribution*
- *International Review of Applied Economics*
- *South European Society and Politics*
- *Review of Radical Political Economics*

Η αναπληρώτρια καθηγήτρια **Ελένη Πρόκου** είναι:

Α) Μέλος της Επιτροπής (Executive Committee) της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Συγκριτικής Εκπαίδευσης [Comparative Education Society in Europe (CESE)] για το χρονικό διάστημα 2016-2018, ενώ για το χρονικό διάστημα 2018-2020, εκλέχτηκε Αντιπρόεδρος της CESE (για περισσότερες πληροφορίες, βλ. <https://www.cese->

[europe.org/2018](https://www.cese-europe.org/2018)). Συνέβαλε, έτσι, από αυτή τη θέση στην επιστημονική επιμέλεια και διοργάνωση του 28^{ου} συνεδρίου της CESE (βλ. <https://www.cese-europe.org/2018>).

Β) Αλλοδαπό μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Προγράμματος Διδακτορικών Σπουδών στην Πολιτισμική Κληρονομιά, την Εκπαίδευση και τη Γεωγραφία (*Beni Culturali, Formazione et Territorio*) του Πανεπιστημίου της Ρώμης “Tor Vergata” (διορισμός: 20 Δεκεμβρίου 2018).

Γ) Honorary Senior Research Associate (επίτιμη ανώτερη ερευνητική συνεργάτρια) στο UCL Institute of Education του Πανεπιστημίου του Λονδίνου, όπου εργάστηκε στο πλαίσιο της επιστημονικής της άδειας εξωτερικού (διάρκεια: 30/09/2019 – 29/11/2109).

Δ) Αντιπρόεδρος στο ΔΣ της *Ελληνικής Εταιρείας Συγκριτικής και Διεθνούς Εκπαίδευσης* (2019-2021 και 2017-2019), καθώς και Μέλος στο ΔΣ (2015-2017 και 2013-2015).

Ε) Συνεργαζόμενο εξωτερικό μέλος ΔΕΠ του *Διεπιστημονικού Διαπανεπιστημιακού Δικτύου Πολιτικές Ανώτατης Εκπαίδευσης* (hepnet.upatras.gr/) (2011 -).

Στ) Μέλος της Συντακτικής Επιτροπής του περιοδικού: *Συγκριτική και Διεθνής Εκπαιδευτική Επιθεώρηση* (2019 -).

Επίσης, διετέλεσε κριτής (reviewer) στα διεθνή επιστημονικά περιοδικά:

- *European Education*
- *Compare: A Journal of Comparative and International Education*
- *Adult Education Quarterly: A Journal of Research and Theory*
- *Studies in Higher Education*
- *Critical Studies in Education*
- *The International Journal of Learning in Higher Education*
- *The International Journal of Educational Organization and Leadership*
- *Academia*
- *Italian Journal of Sociology of Education*

Ο καθηγητής **Σπύρος Σακελλαρόπουλος** δίδαξε ως Επισκέπτης Καθηγητής στο εξωτερικό και συγκεκριμένα στο Τμήμα Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών του

Πανεπιστημίου Κύπρου για το Χειμερινό Εξάμηνο 2018-2019 (Διδαχθέντα μαθήματα: Πολιτική Κοινωνία και Ομοσπονδιακή Οργάνωση, Σύγχρονα Θέματα Κοινωνιολογίας, Πολιτική Κοινωνία και Ομοσπονδιακή Οργάνωση). Από τον Οκτώβριο του 2013 είναι διευθυντής της επιστημονικής σειράς *Σύγχρονη Ριζοσπαστική Θεωρία* που εκδίδεται από τις εκδόσεις Τόπος, ενώ από τον Οκτώβριο του 2016 είναι διευθυντής της επιστημονικής σειράς *Πολιτική & Ιστορία* που εκδίδεται από τις εκδόσεις Τόπος. Από το καλοκαίρι του 2018 έχει υπάρξει εξωτερικός κριτής σε προγράμματα που χρηματοδοτεί το ΕΛΙΔΕΚ. Επίσης, είναι:

- Μέλος της διεθνούς επιστημονικής επιτροπής του περιοδικού *Contretemps*.
- (Από την Άνοιξη του 2017) Μέλος της επιστημονικής επιτροπής του περιοδικού *Κρίση*.

Επίσης, έχει διατελέσει εξωτερικός κριτής στα ακόλουθα διεθνή επιστημονικά περιοδικά:

- *Science and Society*
- *International Review of Sociology - Revue Internationale de Sociologie*.
- *East- West, Journal of Economics and Business*.
- *Theory and Science*
- *Critical Sociology*
- *Journal of Greek Modern Studies*
- *Constellations*
- *Glocalism: the journal of culture, politics and innovation*

Η αναπληρώτρια καθηγήτρια **Μαρία Στρατηγάκη** είναι αξιολογήτρια ερευνητικών διακρατικών προτάσεων στο πρόγραμμα της ΕΕ HORIZON 2020 MSCA –ITN (2014 - 2019), καθώς και αξιολογήτρια ερευνητικών προτάσεων στο πρόγραμμα ΕΕΑ GRANTS της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας.

Η αναπληρώτρια καθηγήτρια **Μαρία Συμεωνάκη** είναι:

A) Μέλος της εξειδικευμένης ομάδας του διεθνούς οργανισμού CMStatistics (Computational and Methodological Statistics): ISDA, Imprecision in Statistical Data Analysis, 2013-

B) Μέλος της εξειδικευμένης ομάδας του διεθνούς οργανισμού CMStatistics (Computational and Methodological Statistics): LVSEM, Latent Variable and Structural Equation Models, 2013-

Επίσης, διετέλεσε Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Ελληνικής Εταιρείας Κοινωνικής Πολιτικής (ΕΕΚΠ) (2014-2017), ενώ έχει συμμετάσχει στις εξής ομάδες αξιολόγησης:

- Συμμετοχή σε ομάδες Επιτόπιας Επαλήθευσης προγραμμάτων της ΓΓΕΤ.
- Μέλος της επιτροπής ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων στις επιστημονικές περιοχές «Κοινωνικές Επιστήμες» και «Ανθρωπιστικές Επιστήμες και Τέχνες» για την αξιολόγηση προτάσεων που υποβλήθηκαν στο ΕΛΙΔΕΚ (απόφαση της Επιστημονικής Επιτροπής του ΕΛΙΔΕΚ ΑΠ 9305/11-2-2019)
- Potential expert in the European Commission's H2020 call H2020-MSCA-IF-2019.

Έχει διατελέσει αξιολογήτρια στα διεθνή περιοδικά:

- *Young* (I.F. 1,247)
- *Sustainability* (I.F. 1,343)
- *Communications in Statistics: Theory and Methods* (I.F. 0,353)
- *International Journal of Uncertainty, Fuzziness and Knowledge-Based Systems* (I.F. 1,214)
- *Fuzzy Sets and Systems* (I.F. 2,997)
- *Applied Intelligence* (I.F. 0,505)
- *IEEE Transactions on Fuzzy Systems* (I.F. 8,759)
- *Mathematical Reviews*

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι πολλά μέλη ΔΕΠ του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής έχουν συμμετάσχει ως προσκεκλημένοι ομιλητές σε συνέδρια και ημερίδες στην Ελλάδα, έχουν διατελέσει κριτές σε ελληνικά περιοδικά κλπ. Αυτά τα στοιχεία δεν αναφέρονται στην παρούσα έκθεση, καθώς δόθηκε έμφαση στη

διεθνή διάσταση. Περισσότερες πληροφορίες για την ακαδημαϊκή παρουσία των μελών ΔΕΠ του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής μπορούν να αντληθούν από τα βιογραφικά τους, που είναι αναρτημένα στην ιστοσελίδα του Τμήματος (βλ. <http://socialpolicy.panteion.gr/>).

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Περισσότερα δεδομένα για τη λειτουργία του Τμήματος, με έμφαση στο ΠΠΣ, βρίσκονται στο Β9. *Το σύνολο των απαιτούμενων δεδομένων ποιότητας* (ενότητες: Τμήμα, ΠΠΣ του ολοκληρωμένου πληροφοριακού Συστήματος Ποιότητας ΟΠΕΣΠ για τα ακ. έτη 2015-16, 2016-17, και ημερολογιακό του 2016 και 2017).

Παράρτημα

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ/ΤΡΙΕΣ

Στο Πρόγραμμα Προπτυχιακών (ΠΠΣ) και Μεταπτυχιακών (ΠΜΣ) Σπουδών του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής συμπεριλαμβάνονται μαθήματα μεθοδολογίας κοινωνικών ερευνών και σχεδιασμού και αξιολόγησης τα οποία διδάσκονται περισσότερο από δύο δεκαετίες. Κατά συνέπεια, στο παρόν υπόμνημα θέλουμε να εκθέσουμε σύντομα τα μεθοδολογικά ζητήματα που προκύπτουν από την εφαρμογή της αξιολόγησης που προτείνεται από την ΑΔΙΠ.

Ο υπό-έρευνα πληθυσμός. Δεν υπάρχει η δυνατότητα ορισμού του υπό-έρευνα πληθυσμού με ακρίβεια εφόσον η παρακολούθηση των μαθημάτων του ΠΠΣ δεν είναι υποχρεωτική. Επίσης, δεν υπάρχει τρόπος εντοπισμού του προπτυχιακού φοιτητικού πληθυσμού επειδή, όπως είναι γνωστό, είναι μετακινούμενος και επομένως, τα στοιχεία τα οποία καταγράφονται κατά την εγγραφή τους συνήθως δεν ισχύουν για μεγάλο χρονικό διάστημα. Κατά συνέπεια, ο μόνος τρόπος συμμετοχής τους στην αξιολόγηση των μαθημάτων είναι αυτά να συμπληρώνονται στο μάθημα κατά την όγδοη εβδομάδα του εξαμήνου, δηλαδή πριν συμπληρωθούν οι δεκατρείς εβδομάδες μαθημάτων. Η επιλογή αυτή έχει καθοριστεί από το γεγονός ότι όσο πλησιάζουν οι εξετάσεις οι φοιτητές/τριες αρχίζουν να μην προσέρχονται στα μαθήματα. Η «διαδικασία» αυτή έχει ως αποτέλεσμα τα ερωτηματολόγια αξιολόγησης του μαθήματος να συμπληρώνονται από τους φοιτητές και τις φοιτήτριες οι οποίοι/ες την ημέρα και ώρα κατά την οποία διεξάγεται η αξιολόγηση «έτυχε» να βρίσκονται στην αίθουσα. Το σοβαρό αυτό ζήτημα βεβαίως και δεν λύνεται με την προσθήκη ενός ερωτήματος σχετικά με την παρακολούθηση του μαθήματος.

Στα μόνα μαθήματα που έχει νόημα αυτή η «διαδικασία» είναι στα σεμινάρια και τα μαθήματα του ΠΜΣ στα οποία η παρακολούθηση είναι υποχρεωτική.

Επίσης, δεν υπάρχει σαφής προσδιορισμός του πληθυσμού των τελειοφοίτων και καθορισμός διαδικασίας για τη συμπλήρωση του σχετικού ερωτηματολογίου.

Το ερωτηματολόγιο αξιολόγησης μαθήματος. Αν και το ερωτηματολόγιο αξιολόγησης μαθήματος είναι πολύ βελτιωμένο από το ερωτηματολόγιο που είχε προταθεί από την ΑΔΙΠ αρχικά, η σύνταξή του έχει πολλά προβλήματα.

Οι κατηγορίες απαντήσεων στα μέρη Α, Β και Γ, έχουν διατυπωθεί σύμφωνα με τη θεωρία κλιμάκων Likert ενώ οι ερωτήσεις-μονάδες δεν έχουν καμία σχέση με μέτρηση στάσεων. Οι κατηγορίες απαντήσεων που χρησιμοποιούνται στα μέρη Δ και Ε – «Πολύ», «Αρκετά», «Ούτε πολύ ούτε λίγο», «Λίγο», «Πολύ λίγο» – συνιστούν «πρωτοτυπία» διεθνώς! Συνήθως, στα ερωτήματα αυτά χρησιμοποιείται η τακτική κλίμακα «Πολύ», «Αρκετά», «Λίγο» και «Καθόλου».

Επίσης, υπάρχει σοβαρό ζήτημα κατά τη διατύπωση των ερωτημάτων η οποία δεν είναι σύμφωνη με τη θεωρία (διπλά ερωτήματα, διφορούμενα κλπ.).

Το ερωτηματολόγιο τελειοφοίτων. Όπως και στο ερωτηματολόγιο αξιολόγησης μαθήματος, χρησιμοποιούνται με αντεστραμμένους (!) βαθμούς και χωρίς τα ονόματα οι κατηγορίες απαντήσεων σύμφωνα με τη θεωρία κλιμάκων Likert ενώ οι ερωτήσεις-μονάδες δεν έχουν καμία σχέση με μέτρηση στάσεων. Και πάλι, υπάρχει σοβαρό ζήτημα κατά τη διατύπωση των ερωτημάτων η οποία δεν είναι σύμφωνη με τη θεωρία (διπλά ερωτήματα, διφορούμενα κλπ.).

Σύμφωνα με τα παραπάνω, σε κάθε αξιολόγηση, βρισκόμαστε στη δυσάρεστη θέση να ζητάμε από τους φοιτητές και τις φοιτήτριές μας να συμμετέχουν σε μία διαδικασία και να συμπληρώνουν ερωτηματολόγια σε αντίθεση με αυτά τα οποία έχουν διδαχθεί, με αποτέλεσμα να δυσφημείται η αξιολόγηση ως διαδικασία.